

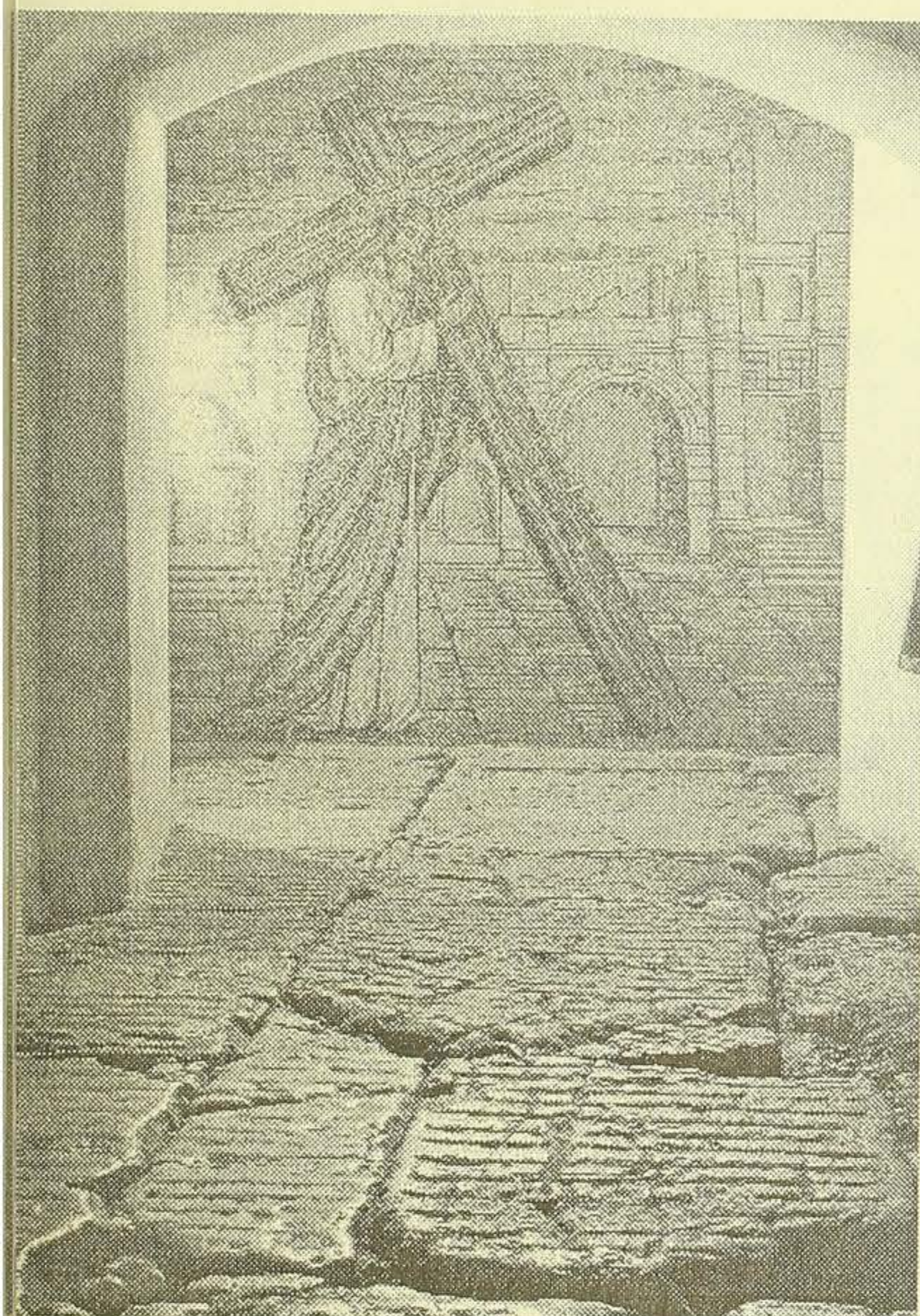

subotički dvojčednik

Godina V. ❖ Broj 88 ❖ 11. travnja 1998. ❖ Cijena 2 dinara

Vrijeme je uskrslog Gospodina

Potreba oživotvorenja Kristova djela

Vrijeme je današnje, čak i ako zanemarimo sivilo naše svakodnevice, višestruko bremenito, puno opasnosti i svakojakog čovjeku nepriličnog stanja. Osobito u nas. Dakako da je onda predstojeći kršćanski praznik, koji ove godine sestrinske crkve svetkuju u različite dane, pravi trenutak za stanku. Predah. To je i prilika da se uz razmišljanja, dogodi promjena u duhu, kako bi se oslobodili uvriježenih balasta skučenoga nam svjetonazora.

Upravo u Uskrsnoj poruci subotičkog biskupa Ivan Pénzesa osjećamo jedno takvo ozračje. Nalazimo isticanje važnosti da „svetkovanje Uskrsa doživimo i na toj sadašnjoj razini, u dimenzijama svoga vlastitoga iskustva vjere, svoga vlastitoga svjedočenja...”

„Kristovo djelo na kraju ovog drugog tisućljeća

kršćanske povijesti moramo činiti živim, ne tek kao povijesno spominjanje nego i aktualno događanje evandjelja. Uskrsli Isus nam je ulio Duha ljubavi koji nas sve usunjava da u istom duhu idemo svijetom i prigrljujemo sve ljude, da bi se jednom svi našli ujedinjeni u njemu. Zato krenimo s Uskrsnulim u duhu kojega nam šalje i obnovimo se u vjeri, postanimo, poput prvih mučenika, svjedoci svojoj braći u svijetu“, stoji među ostalim u Uskrsnoj poruci subotičkog biskupa Ivana.

Na koncu ćemo svim kršćanima, bez obzira kojoj crkvi pripadali, poželiti sretne Uskrsne blagdane, neka ih provedu u razmišljanju, a mir nam postao svakodnevice.

(t. ž.)

RETAN USKRS

**KELLEMES HÚSVÉTI
ÜNNEPEKET**

СРЕЋАН УСКРС

Fenomeni

Devaluacija

Dinar je opet pao. Iznenada, baš preko noći i baš za 1. april, Savezna vlada nas je neprijatno iznenadila veću da je zvanični kurs dinara u odnosu na nemačku marku 1 : 6.

Prvi april, svetski dan za zbunjivanje i lagane pošalice, kod nas je ove godine protekao u znaku haosa, koji nas je podsetio na zlokobnu 1993. Po već viđenom scenariju, prodavnice su naprasno zatvorene (iza zatvorenih vrata cene se „nivelišu“ – što je suptilniji izraz za poskupljenja), dileri su bili očajni zbog gubitaka koje su preživeli, a građani, zbunjeni i preplašeni, stajali su u redovima za brašno, mleko, kafu i deterdžent.

I, zaista, svi su mislili da je prvoaprilska šala – ali nije. Ova 53. devaluacija dinara u njegovoj kratkoj, ali burnoj istoriji, odigrala se nenajavljeno i munjevito brzo, iako je sadašnji (ali i bivši) premijer čvrsto obećao pre samo dva meseca da devaluacije sigurno neće biti.

U normalnim uslovima, u normalnoj zemlji, ovakav politički gaf se ne bi oprostio, a političar koji sebi dopusti takvu nesmotrenost, automatski bi bio smenjen. Ali kod nas ne. Kod nas niko ne haje za neodmerene izjave vodećih funkcionera. Setimo se: Brzih pruga, Nafta u Turiji, Švedskog standarda, Godine reformi, Preporoda, Pravedne privatizacije i sličnih otrcanih fraza.

Objašnjenje Savezne vlade povodom devaluacije je, inače, smešno. Nešto kao – do devaluacije je moralo da dođe da bi se podstakao izvoz i tako ojačale devizne rezerve zemlje. Savezni premijer je još istakao da je ovo idealan momenat za devaluaciju, jer su se monetarna kretanja stabilizovala i to sa potpunim deviznim pokrićem. Drugim rečima ovaj potez Vlade njen premijer je ocenio kao akt dobre volje, a sve u cilju boljitka, opšteg blagostanja i rasta životnog standarda. Baš lepo!

Šta je sledeći korak? Prvo će državni mediji, u službi NJKV, da nam objasne zašto će nam od sada biti bolje, pa će se namontirati nove ankete zbunjenih građana, koje će nam na sasvim realan i ekstremno uverljiv način pojasniti šta o tom potezu misle stanovnici Boljevca, Kukujevaca, Žitorade, Žagubice i Suve Reke. Tek tada ćemo shvatiti koliko nas Vlada voli i misli na nas.

Hvala joj!

Boris 001

kut

Funkcije rupa

Švicarska je zemlja između ostalog poznata i po rupama. Istina od toga nemaju neke vajde, krivi su sami, jer oni svoje rupe uz dobro vino jedu. Dobro to su rupe u siru, ali su ipak rupe. A mi, mi naše rupe, pogotovu zakonske, ne jedemo već se u njima majstorski snalazimo.

Da je to tako uvjerio sam se na licinom mjestu neki dan. Preko od restorana „Elza“ s trotoara pauk „kupi“ stojadina uz asistenciju puka. Ali odmah iza strpljivo čeka BMW da se mjesto oslobodi. Konačno pauk odnosi žrtvu, a na isto mjesto, u oslobođenu rupu ukljuka se BMW. Puk, uvijek i syugdje obaviješten opominje vlasnika BMW-a da će ga pauk pokupiti. Čovjek više samouvjereno nego nadmeno, mirno odmahuje rukom zaključava kola i odlazi. Puk ostaje i raspravlja, komentira... Tako, dok Švicarci u rupama samo uživaju, mi se u njima snalazimo.

Vojislav Sekelj

Čekajući dolazak Phelipea Gonsalesa

Bit će za gosta posla dosta

Već dulje vrijeme iz začaranoga kruga svakojakih posnuća i bavljenja samo za nas važnim stvarima, a koji u svijetu ne samo da nemaju prođu već nailaze i na osude (u rasponu od verbalnih pa do sankcija), srbijanska se zvanična politika ne smjeli, ili ne želi, izvući, te krenuti putem korjenitih društvenih reformi kako bi postali članom velike porodice uređenih država. Naime, stalno se nekako izbjegava započeti kvalitetno rješavanje akutnih problema preustroja našeg društva, a poradi „razloga“ kojima je teško otkriti neki racionalni osnov. Dakle, čini se da se neozbiljnim skrivanjem poput noja nevješto, i pri tome uz vrlo veliku cijenu, izbjegava suočenje s onim što se neminovno, iliti kad-tad, mora dogoditi. A to je primjena onih standarda i normi, glede ustroja srbijanskog društva, koji se u svijetu opće prihvaćeni, kao što su vladavina prava, tržišna ekonomija, očitovanje demokratskih principa u sistemu vlasti, razdioba vlasti i njezina međusobna kontrola...

S druge strane, svijet je, vjerojatno opravdano, sve više zabrinut za događanja u nas. Ono „opravdano“ iz prostog razloga što na brdovitom Balkanu ratni bubnjevi, na žalost, još nisu posve utihnuli. Ili, da budemo precizniji, nagomilani problemi, osobito na Kosovu, mogu se, uz poslovičnu nespornost i poznati način rješavanja nacionalnih interesa, riješiti na najgori od svih mogućih načina – krvoprolićem. A toga je ovdje u skorijoj povijesti bilo, također na žalost, podosta.

Na temelju ne samo takvih procjena svijet je nedavno riješio da nam pošalje nesvakidašnju pomoć u vidu „lika i djela“ Phelipea Gonsalesa, o čemu se ovdje baš ne govori mnogo. Pa ipak, on će kao specijalni izaslanik Europske unije uskoro pohoditi našu državu s izričitom i posve jasnom zadaćom – demokratizirati je! Eventualni prigovor kako je ovoga puta riječ o miješanju u unutarnja pitanja naše države, recimo stavljanjem naglaska samo na rješavanje kosovskog problema, teško može „držati vodu“, budući da Gonsalesov mandat, bez obzira kako ga tko ovdje tumačio, ima za djelokrug rada posvemašnje spremanje naše „avlije“, a ne samo nekog dijela.

Drug Phelipe (koristimo pojam „drug“ kako bismo istaknuli činjenicu da je on član jedne druge, i pri tome istinske, Socijalističke partije – Španjolske) bit će dakle u ulozi velikoga Tate, koji će raditi na svekolikom upristojavanju zločeste djece i njihova obitavališta. No, ne zna se točno što sve nosi kao oblike odgojnih mjera, ali se čini kako one neće biti samo lijepe riječi. Isto tako, ako se samo malo ozbiljnije analizira naše društvo, te usporedi u kojem je stupnju ovdje demokracija ostvarena, za pretpostaviti je da će Phelipe morati svojski zasukat rukave.

Na kraju ćemo spomenuti da pomalo čudi što je ovoga puta izostao „snažan“ argument, od strane onih koji ga ne žele vidjeti ovdje, iz domena u nas dominantne teorije zavjere, a to je da on dolazi iz jedne katoličke zemlje. Tim prije bi bilo za očekivati u opticaju sada i ovaj argument iz prostoga razloga što je Phelipe treći Španjolac koji se izravno upliće kao spremač u naše dvorište. Prvi, i vjerojatno najutjecajni, je Carlos Vestendorp, specijalni izaslanik međunarodne zajednice za Bosnu i Hercegovinu. A tu je i ne manje značajni tajnik Sjevernoatlantskog ili NATO saveza, Xavier Solana. Dakle, izostaje iz arsenala argumenata onaj o apriornoj krivnji i zlokojnoj umješnosti Vatikana.

Tomislav Žigmanov

Održana IV. redovita skupština DSHV-a Na istoku ništa novo

U prepunoj dvorani SO Subotice 29. je ožujka održana redovita i izborna Skupština Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Za predsjednika stranke ponovno je izbran mr. Bela Tonković, a novi dopredsjednici su Ante Skenderović, Josip Gabrić, Branko Melvinger, Petar Kuntić i Mićo Vidaković.

U prenapregnutoj demokratskoj atmosferi (ističemo sintagmu „demokratska atmosfera“, budući da nije bilo govornika koji na skupu nije održao slovo o demokraciji; hvala im! jer me je od toga prošla glavobolja, demokratski) bez većih iznenađenja i ozbiljnijih kritičkih tonova, Skupština je održana u pravcu i smjeru očuvanja kontinuitete.

Za običnog promatrača ostalo je nejasno je li protokol predhodio dnevnome redu rada Skupštine ili obrnuto. No znakovito je da nakon niza pozdravnih govora od strane gostiju, Skupštinu nije nitko pozdravio u ime i ispred Veleposlanstva Republike Hrvatske iz Beograda. Također ostat će u lijepom sjećanju i pozdravni brzojav predsjedniku Republike Srbije Milanu Milutinoviću.

(v. s.)

K r i o p i z m i

- Imam sigurnu vezu. Nalazi se u zatvoru.
- Okrenimo se! Tamo je naša budućnost.
- Kosovo je unutrašnje pitanje Srbije. Najbolji odgovor mogu dati unutrašnji organi.
- Ne želim da mi sviće. Nitko se preko dana nije obogatio.
- I dalje se političari biraju po ključu, a bravara više nema.
- Ako želiš biti čovjek od povjerenja, moraš se odreći uvjerenja.
- Imam petlju. Sve mi je zamršeno.
- U Vladi narodnog jedinstva Srbije profitirali su pobjednici, a izgubili svi, svi, svi.
- Sve su ovce na broju. Vuka nema nigdje.
- Ne želim više pisati. Svi su me počeli navoditi.
- Smrt fašizmu! Stop. Vlada narodnog jedinstva.

Dajo Ranje

Ovaj broj „Žiga“ izašao je uz potporu Fonda za otvoreno društvo

Čitajte nas i na Internetu:

www.tippnet.co.yu/zig/

ŽIGA

11. travnja 1998.

broj 88

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo“

Adresa: Trg cara Jovana Nenada 15, 24000 Subotica

E-mail: zig@tippnet.co.yu

Tel: ++381 24 28 334

Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač:

Vojislav Sekelj

Glavni i odgovorni urednik

Tomislav Žigmanov

Uredništvo:

Jasmina Bačić, Mirko Kopunović, Vojislav Sekelj

Tehnička urednica:

Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za informiranje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine.

ŽIGA

izlazi svake druge subote

„Žigov“ NASLOV IZMEĐU DVA TJEDNA

BURAZERU EKONOMIJA

KASNIMO 25 VEKOVA

NOVOSADSKI NEDELJNIK, 30. 03. 1998.

POGLED IZ NOVOG SADA

REFEREN-DUM-DUM

Uvođenje sankcija na uvoz oružja u Jugoslaviju više je vaspitna mera nego kazna. Vojska i policija ove zemlje imaju i više nego dovoljno oružja i ostale opreme, a ni narod nije baš goloruk. Ipak, sankcije su sankcije, a ne treba biti prorok da bi se reklo kako su ve samo uvod u ozbiljnije, koje će najverovatnije biti uvedene već u aprilu. Vlast je, nema sumnje, žalila za sankcijama i jedva eka da ih ponovo ima kao izgovor za pljačku naroda i sve svoje romašaje.

Tvrđnja da se Savet bezbednosti neosnovano i nedopustivo meša u srbijanske unutrašnje stvari pozajmljena je od nekadašnjeg južnoafričkog režima, koji je smatrao da niko nema pravo da se meša u to kako on muči crnce. Podsećanja radi, sankcije Ujedinjenih nacija protiv južnoafričkog režima bile su na nazi nekih dvadeset godina. Rasistički režim je konačno propao, većinsko stanovništvo u toj zemlji danas ima ne samo sva prava nego i vlast.

Odluku o uvođenju sankcija, što je novina, ovom prilikom doneće srpski narod. Tako bar ističu režimski propagandisti, završavajući da trećina stanovnika Srbije pripada drugim narodima, odnosno manjinama. Pre će biti da nije reč o zaboravu, već o svesnom naglašavanju da o najbitnijim državnim pitanjima treba da odlučuje sam većinski narod.

Zaposleni u režimskim glasilima ovih dana padaju s nogu: od znanuća do ponoći jure okolo kako bi snimili izjave seljaka iz Doje Bukvice, glumaca i akademika, mecosoprana, kafanskih pe-

valjki, polupismenih nogometaša i ostalih javnih ličnosti glede referenduma. Svi su saglasni, što znači da je po sredi još jedno uzaludno bacanje para. Narod je, sudeći po televiziji, već odlučio, te će izjašnjavanje biti sušta formalnost. Ne zna se samo procenat onih koji će zaokružiti „NE“ kao jedini ispravan odgovor.

Socijalističko-radikalna vlast je odlučila da na pleća naroda svali ne samo teret nove izolacije, već i krivicu za odluku o njoj. „Sami ste to tražili“, reći će predsednik Jugoslavije građanima u novogodišnjoj poruci. Isto to će ponavljati, za dobre pare, okružni načelnici, glumci i pevaljke, akademici, književnici i ostali zaduženi za negovanje patriotskih osećanja.

Niko nije objasnio zašto vlast 1991. nije pitala građane da li žele rat; zašto nije raspisan referendum o prihvatanju Dejtonskog sporazuma; zašto narodu nije dato da se izjašnjava o devalvaciji. Konačno, zašto je sporazum o vraćanju Albanaca u škole i na univerzitet potpisan uz međunarodno posredovanje („San Egidio“ je, da stvar bude gora po SPS/SRS, katolička organizacija).

Ne treba se zavaravati: kampanjom o referendumu podstiče se ratna atmosfera. Neprijatelji će biti Albanci, retki pojedinci koji se usude da kažu nešto u prilog međunarodnog posredovanja i, zajedno s njima, ceo svet. Cinjenica da rat protiv celog sveta nisu dobile ni veće sile od Srbije zasad kao da je poznata samo onima koji su bili protiv rata i 1991/92.

Osim što će dobiti blanko potpis naroda za objavu rata bilo kome i bilo kada, vlast će referendumom dokazati da u Srbiji ne postoji nikakva ozbiljna opozicija, već da narod jednodušno stoji iza svog vođe. Kuda vodi politika „Jedan narod, jedan vođa, jedna država“ – to raspisivače referenduma, raspirivače hysterije ne zanima. Njima je dobro, a za narod ni do sada nisu marili.

Mihal Ramač

U IME NARODA

БЕЛА ТОНКОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК ДЕМОКРАТСКОГ САВЕЗА ХРВАТА У ВОЈВОДИНИ ПОКУШАВА ДА У СУБОТИЦИ ИЗАЗОВЕ СУКОБЕ

ПРОСЛАВЉА ТУЋУ МУКУ

Док је колона избеглица пролазила кроз Палић Тонковић организовао „фешту“ ● Традиционалну прославу жетелца лидер војвођанских Хрвата искористио за лепљење шаховница и слика Бана Јелачића и за слање „Хрватске младежи“ у Сплит, где треба да честитају победу Туђмановим бојовницима

БЕЛА Тонковић, председник Демократског савеза Хрвата у Војводини обратио се јавно као јавља хрватски радио, Влади ове земље да заједно са крајишким борци које је заробила, док се СРЈ не обавеза на стопостотну заштиту хрватског живља у Војводини.

Тонковић пише Никици Јеленчићу, хрватском председнику да већ неколико дана изпадају крајишких јединица које су избегли у Војводину с оружјем тероришу војвођанске Хрвате.

Истина је, да је у неким селма у Срему, гнев помуглио сум коју малог броја прогнаних који су ношени својом невољом и болом покушали да сами решавају своју муку. Њихови поступци могу се разумети али не и правдати.

Међутим, Бела Тонковић и његови припадници његове странке све чине да и у Суботици изазову сукоб. Он је са

својим истомишљеницима у овом граду јавно прославио пад Кирина, а традиционалну свечаност жетелца „Дужијанца“ која се данас слави у Суботици, користи за дневно-политичке сукобе. На плакатима празника жетелца у насељу Мала Босна, излепљене су шаховнице и слике Бана Јелачића, а Тонковић је ових дана о трошку неких суботичких спонзора чак у Сплит послао свој подмладак „Хрватску младеж“ да лично честитају победу бојовника.

И док су неке политичке странке и појединци тражили да се данашња „Дужијанца“ одложи за неке боље прилике. Тонковић то није прихватио, већ је на свечаност позвао „чиновнике“ из Загреба и отпранике послера петнаест амбасада у Београду.

Док је синоћ колона избеглица кроз Суботицу пролазила за Палић, у центру града на посебно саграђеној бини

ЛИЦЕМЕРНО СЛАВЉЕ: Бела Тонковић

организована је „фешта“. Зар опим поступцима и сам Бела Тонковић не признава њавола.

М. Митрић

Ovaj tekst autora u potpisu faksimila jedan je od temelja zbog kojih je bivši glavni i odgovorni urednik, a inače ravnatelj „Žiga“ Vojislav Sekelj – „od oca Luke i majke Ruže rođene Rogić, rođen 20.04.1956.g. u Subotici, po narodnosti Hrvat, državljanin SRJ, po zanimanju novinar, bez zaposlenja, razveden, otac 2 punoletna deteta sa kojima živi u porodičnom domaćinstvu, završio višu elektrotehničku školu, oslobođen od služenja vojnog roka, od imovine poseduje 1/4 stambene kuće, neosuđivan, drugi krivični postupak se ne vodi, sa stanom u Subotici ul. Dalmatinska br. 35“ – nakon gotovo dvije i pol godine sudskog procesa, proglašen od strane Općinskog suda u Subotici – kojim je predsedao sudac Ivan Bogosavljev – krivim za „krivično delo uvrede i klevete“, u produženju. Tužitelj – iako tri meseca „nije ni znao da izlazi dvonedeljni „Žig“, fotokopiju „inkvimisanih tekstova“ dobiva, ispostavilo se na sudu, „od svojih koleginica“ – ne prihvata, a dvije i pol godine potom ni Općinski sud, kako je u tekstovima „Mitriću smeta Subotica“, „Subotica ovih dana u jugoslavenskom tisku brojke pogodne za upotrebu“, „M.Mitrić predsednik Subotica, Subotica je...“, objavljenima u „Žigu“ 20. svibnja, 26. kolovoza i 31. rujna 1995. riječ o „novinarskoj polemici“, te da se Vojislav Sekelj u svojim tekstovima bavio „fenomenom opasno zagadene svijesti“, a ne gorepomenutom osobom koja to „ni svojim likom ni pojavom, a ponajmanje djelom zaslužuje“. Dakle, u opsežnom materijalu presude, optuženome, a potom i okrivljenome, u obrazloženju spočitava se kako „odbrana nije pružila dokaz istinitosti tvrdnje okriv.“... te su „po stanovištu suda“ inkrimisani (valjda) tekstovi uvredljivi i klevetnički.

Nije klevetnički, no nije ni istina da je Vojislav Sekelj rođen 20. travnja 1956., rođen je istog datuma deset godina ranije. Nije klevetnički, no je li bitna nacionalnost optuženoga, a potom i okrivljenoga? Nije klevetnički, no okrivljeni je navijač FK „Palilulac“, u horoskopu je Ovan, neizmerno voli „cocktu“ i ne sjeća se što je radio 16. listopada 1962. u 20 sati.

Nije klevetnički, no istina je da je u nekim napisima u „Večernjim novostima“ njihovom dopisniku gnev pomutio razum, te da je nošen svojom nesrećom i bolom pokušao kroz njih rešiti svoju muku. Njegov postupak može se razumeti, ali ne i pravdati.

Istina je, no ne i kleveta da Bela Tonković nikada nije bio u prilici prihvatiti ili ne prihvatiti da se današnja „Duzijanca“ odloži za neke bolje prilike iz jednostavnog razloga, jer nikada nije bio predsednik Organizacijskoga odbora ove svečanosti. Nije istina, no nije ni kleveta, da je u Maloj Bosni bilo izlijepljenih slika bana (ban se piše malim „b“) Jelačića. Nije kleveta, no istina je da je podatak prije početka pisanja teksta gorepomenuti dopisnik morao znati.

Zlatko Romić

Dvo/TV/jednik

ZIG Svaka vlast zahtijeva ozbiljnu oporbu kao protutežu, inače nema ništa od demokracije. Tako mora biti u državi, u stranci, u svakoj organizaciji u kojoj se emanira vlast. Jer vlast korumpira, a apsolutna vlast apsolutno korumpira. Demokracija je sumnja u vlast. Uvijek i u svemu i u svakog na vlasti. Ta sumnja je opravdana jer se radi o ljudskoj prirodi koja je krajnje nesavršena. Sve mora biti podložno sumnji što dolazi od vlasti i sve podvrgnuto neovisnoj kontroli – inače nema demokracije! Tada postoji samo Caesar i populus, a o neformalnim centrima moći raznoraznih Raspučina na dvoru, da i ne govorimo! Naježim se kada čujem sintagme, vladin (ili bilo čiji) koordinacioni tim – ranije ponedjeljkom ujutro u Komitetu na kavi koordinacija itd., a svi ostali u državi JMBG brojevi! Zato u vježbavanju demokracije, svugdje i na svakom mjestu, nikad dosta! Ombudsmani svih zemalja ujedinite se, i višestranačka parlamentarna kontrola svega!

ZIG Trenutačna cijena jugoslavenskih dugova je na oko 20% od nominale, u razini afričkih slabijih zemalja, kojima je teško zapamtiti i imena a kamoli lokaciju. Budući da mnogima nije posve jasno kako to da se i dugovi mogu prodavati, a mogu kao i sve drugo, na „svickoj peci“ sad eto valjda znaju da se baš svačim može trgovati. To su borame neki u ovoj državi već davno ukapirali, a nisu plavuše. E, sad, ne znam kako bi prošao na primjer bač Stipan kad bi ušao kod Šaje u mijanu i kazao da otkupljuje stričev il' bracikin dug od tri špricera, tako što sad za te novce što ih dao, Šajo sad mora da mu naspe petnaest špricera ladni! I još pride, zbog Međunarodnog monetarnog fonda „ridak gra s gustim gravom“, što se tamo nudi kao specijalitet! Nazdravlje!

ZIG – Dida Kalo, jel ste Vi zato da date onu zemlju iza rita onoj sirotinji što ima zdravo tušta dice a da to sredi nika komisija!
 – Ljudi moji, di to ja možem dat kad je to pradidovina, dao sam im napole da rade zemlju, al da im dam zauvik, ja ne bi!
 – Al, komisija kaže ako ne date icete u zatvor i nabacaće Vam još obaveza! A i oni kažu da je to njeva čukundidovina! Nema je papire, al ima je zdravo tušta dice, a ova veća su i bricaroshi borame!
 – Ja ne bi da dam zemlju, rit još ajde de, nek siku trsku, to ću im dat sve, al zemlju samo napole!
 – E, dida Kalo, moraćete s njima u zadrugu ondak, pa kako Vam bude, tako je sad kazala komisija.
 – Ja ću ondak u zatvor, pa kako mi bude...
 – Al opet ćete morat u zadrugu najposli... eto, eto...

ZIG Utakmica poluzavršnice Lige prvaka UEFA u Madridu između Realu i Borussia iz Dortmundu nije mogla početi na vrijeme jer je pukla kapija na najskupljem stadionu na svijetu. Majstori jedan satićak nisu mogli opraviti direk i gredu el štanglu, što je već puklo, i publika je morala piti il' pjevat za to vrijeme. E to se na našoj staroj „Bačkoj“ nije moglo dogoditi nikako. Dida-Martin mi je pripovijedao kako su uvijek nakon vježbanja (treninga) ili utakmice lijepo na ledima nosili kapije kući u avliju kod onog tko najbliže stoji u Gatu. Tako su bili sigurni da nitko neće ukrasti kapiju ili pripalit od bijesa, a i utakmica je mogla lijepo uvijek početi na vrijeme kada su donijeli uvijek redovne kapije. Što vrijedi Realu što je kraljevski klub, kad nije imo cijelu kapiju! Ma ljudi jel to moguće, što bi kazao Mladen Delić!

Milivoj Prčić

Pravnički

kutak

Konzulat

Najavljenim otvorenjem konzulata Hrvatske i Mađarske u Subotici, nužno se postavlja pitanje što su konzulati?

Međunarodno konzularno pravo definira konzulate (lat. *consul*, od *consulare* = savjetovati se, brinuti o nečemu) kao prostorije u kojima se obavljaju konzularni poslovi. Težište u vršenju konzularnih poslova jest na pojedinačnim interesima građana (bilježničke funkcije, izdavanje rodni listova, putovnica i viza itd.) i na trgovačkim poslovima.

Položaj *ambasada* odnosno *veleposlanstava* (ovaj hrvatski izraz nedvojbeno vodi podrijetlo od mađarskog *nagykövetség*, dok je u potpunosti arkaičan hrvatski termin *poklisarstvo*) reguliran je *međunarodnim diplomatskim pravom*. Naglasak u radu veleposlanstava je na političkom predstavljanju svoje države.

Najčešće se konzularni poslovi obavljaju u zgradama veleposlanstva ali zaštita određenih interesa države i državljana koje predstavlja konzulat traži i osnivanje više konzulata na teritoriju države prijema (za razliku od veleposlanstava koje je uvijek samo jedno): zaštita interesa većeg broja državljana emigranata (jugoslavenski konzulat u Stuttgartu), zaštita pripadnika značajnijeg broja manjina (hrvatski konzulat u Pečuhu, jugoslavenski u Temišvaru), pomoć svojim građanima prigodom turističkih putovanja (npr. na nekim većim grčkim otocima gdje tradicionalno dolazi veliki broj turista određene države, te države imaju svoje konzulate npr. Finska i Nizozemska na Rodosu) i sl. Najviši konzularni funkcionari mogu obavljati diplomatske poslove samo ako nema diplomatske misije u zemlji prijema ili ako te poslove ne obavljaju diplomatske misije trećih država.

Međunarodnopravno uređenje položaja konzula i konzulata pokazuje određene sličnosti ali i razlike u odnosu s odgovarajućim reguliranjem diplomatskih odnosa. Tako primjerice, konzularni funkcioneri nemaju diplomatski status, ali ipak uživaju određeni imunitet (manji od diplomata), dok za prostorije konzulata važe slična pravila kao i za diplomatske misije: nepovredivost konzularnih prostorija, fiskalno oslobođenje konzularnih prostorija, nepovredivost konzularne arhive i dokumenata i sl.

Bliže uređenje položaja konzulata i njegovih djelatnika određuje se ugovorom između dvije države (*konzularna konvencija*), a minimum zaštite i povlastica je reguliran Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima iz 1963. godine.

(j. š.)

Nova Voj(i)na stranka

„SUOZBOKĆ SPS“

Sad već davne hiljadu tisuće i nike, dana tog ili nikog s drugog ali iste godine tjo sam i nosio se vrućom mišlju i ladnom željom a takođe i cilom ontološkom (onkološkom) aparaturom da osnujem svoju osobnu stranku ali ne lidersku, kako bi doprino općem demokratskom urušavanju svita kao i mog sokaka. O imenu stranke i njenoj promociji nadahnuto sam divanio na senčanskom groblju, za ne upućene na kraju Marksovog puta. Počeo sam o potribi da se prithodno za ime stranke mora izjasniti naše ležeće pučanstvo i to uštrojenim referendumom. Ime stranke po mom pridlogu tribalo je biti „Stranka umjereno odgovorna za nebrige kojih će se i prošla pokoljenja stiditi“ (SUOZBOKĆ SPS). Nakon pročitana pridloga dodao sam – „Vi mrtvi, govorim o vama o vašoj budućoj prošlosti ovisi naša prošla budućnost“. Pomislio sam konačno da je ipak njihova sudbina u njihovim rukama i onda baš na kraju riči a kod vokala, dobio sam takav šamar da se cila Vlada u ladovini uzdrimala. Jasno, dobio sam i debele batine, riču ili slovima, mrtvi su me istukli na živo. Što je i normalno, jer ne gledaju našu telekravu. Ipak znajući da mi je želja za novom strankom velika sazvaio sam pučanstvo mog sokaka i njima sad već kao pečeni i iskusni političar pročitao ulomak iz knjige gospodina Haška. Čitao sam polako, nažalost, dobio sam buran i velik aplauz ko „Titanik“. A čito sam i ovo:

„Neka nova mišljenja o tamanjenju poljskih miševa“.

Velepoštovani skupe!

Godine 1812. engleski je istraživač i znanstvenik Swifen zastupao užasnu teoriju da se poljski miševi ne razmnožavaju. Tada se nad čitavom Evropom bio nadvio mrak napoleonskih ratova. Znanost je bila pod

Referendum - politički trik

U četvrtak, 23. aprila ove godine, Slobodan Milošević će, upotrebljujući demokratsku proceduru referenduma, upitati narod: „Da li prihvatate strano učešće u rešavanju kosovskog problema?“ Ovako postavljeno pitanje utiče na emocije građana i sugerije negativan odgovor na mešanje stranih sila u naše unutrašnje stvari.

U zemljama gde postoji istinska demokratija, građani pre izlaska na referendum raspolažu sa nizom tačnih informacija o problemu i mogućim alternativama o kojem se izjašnjavaju, kao i o svim pozitivnim i negativnim ishodom tih rešenja. Putem državnih medija građani su obasuti parolama umesto činjenicama, kojima se raspiruju nacionalistička osećanja i kako bi se takvom voljom naroda stvorio alibi za izolaciju Jugoslavije i odgovornost prebacila na međunarodnu zajednicu.

Zbog decenijski neuspostavljenog dijaloga, građani nisu doslovno upoznati o tome šta zaправо traže Albanci, a šta Srbi na Kosovu i kolika je međusobna netrpeljivost ili spremnost za rešavanje njihovih etničkih sukoba, koja ljudska prava i do koje mere su uskraćena, koliko košta koliko utiče na lični standard održavanje stalne mobilnosti vojske i policije na Kosovu...

Nasedanjem na ovaj politički trik, građani Srbije će „svojom voljom“ odlučiti o produžetku agonije i beznađa, kolapsu privrede zbog novih sankcija pa time i mnogocifrene inflacije i ratu na Balkanu u kojem će ginuti naši sinovi, očevi i braća. Nadamo se da će građani umeti i smoci snage da odgovore sa istorijskim „Da“ saradnji sa međunarodnom zajednicom i time kažu odlučno „Ne“ daljem izlučivanju od strane ovog režima, izolaciji i sankcijama.

Ovom prilikom ističemo da rešenje Kosova nije u separatizmu, ali ni u centralističkoj represiji nad albanskim življem. Rešenje krize na Kosovu ne može biti bez dijaloga, bez promene Uskrsava, bez odgovarajuće pomoći međunarodne zajednice (posredovanje nije mešanje u unutrašnja pitanja), niti bez temeljnog usvajanja decentralizacije i regionalizacije, jer se iz dana u dan potvrđuje da problem Srbije nisu samo Kosovo i Vojvodina nego njena ukupna objektivna složenost i različitost kojoj uniformna rešenja uvek donose više štete nego koristi.

Za Savez građana Subotice, Ilija Šujica

Računanje Uskrsa

Uskrs je najzanačajniji pomični blagdan, prema kojemu se ravnaju ostali pomični blagdani. Odlukom Nicejskog koncila iz 325. godine, Uskrs se slavi prve nedjelje nakon prvog uštapa (mladog mjeseca) nakon početka proljeća (21. ožujka). Sukladno tomu, Uskrs kalendarski može pasti od 22. ožujka do 25. travnja.

Iz gornje definicije proizilaze i razlozi zašto subotički vjernici koji Uskrs slave po novom (gregorijanskom) i starom (julijanskom) kalendaru, mogu to činiti istog dana ili jedni prije drugih: pošto julijanski kalendar (kog se drže još Srpska i Ruska pravoslavna crkva) kasni za solarnom godinom, *od toga kada će biti prvi proljetni mladi mjesec ovisi i datiranje Uskrsa za konkretnu godinu*. Ove je godine po julijanskom i gregorijanskom kalendaru to isti kalendarski dan (po oba kalendara je to 12. travnja) ali ne i sunčani dan (razlika je sedam dana).

t.k.

armom bajoneta i militarističkih apetita velikog tiranina Napoleona. Nije dakle čudno što se Francuska akademija znanosti tada nije usprotivila užasnoj teoriji Engleza Swifena, premda Engleska i Francuska nisu živjele u prijateljskim odnosima. Prilike su se promjenile tek nakon bitke kod Waterlooa. Engleska je Francuskoj nametnula Luja XVIII, a engleski znanstvenik Swifen je želio nametnuti francuskim znanstvenicima teoriju da se poljski miševi uopće ne razmnožavaju. Francuska provincija bila je silno ogorčena, a njenom negodovanju pridružili su se i francuski profesori. Francuski znanstvenik Bernard je godine 1816. u dvije zastopce objavljene knjige nepobitno dokazao da se poljski miševi razmnožavaju u omjeru 1 : 240. Kao što se svugdje nađe izdajnik, tako se našao i među Francuzima; profesor Charles Clermont je dvije godine poslije istupio s novom teorijom koja se sasvim podudara s nazorima Engleza Swifena: da se poljski miševi nipošto ne razmnožavaju i dokazao je to pokusima.

Izjavio je: „Uz neobične finansijske žrtve nabavio sam dva poljska miša, stavio ih u kavez i pomno promatrao dvije godine. Nisu se razmnožili.“

Slučaj je pažljivo istražen i izišlo je na vidjelo da su se miševi doduše nalazili u jednom kavezu i da su zaista promatrani dvije godine. Ali bili su mužjaci. Nato se profesor Charles Clermont utopio, skupa sa svojim poljskim miševima, Seini.

Nakon tih mojih riječi nastala je buka u dvorani i neki je uvijek dojurio k mojem stolu.

„Ovo što pričate je budalaština. Susjedi, hajdmo ga izbaciti!“

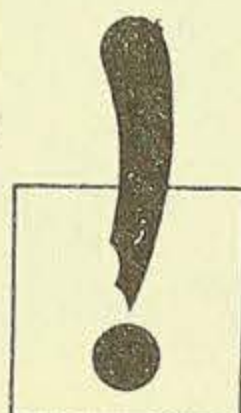
Izbacili su me u trenu, premda sam ih uvjeravao da to nije ve, da još nije kraj i da će ono najbolje tek doći.

Ono najbolje je došlo. Izvaljali su me u blatu na cesti prema Dablicama i bez šešira me tjerali toljagama sve do Lysočana.

To je bio prvi neuspjeh naše Stranke umjerenog napretka u granicama zakona u provinciji. S vremenom su nailazili drugi, što zasigurno svjedoči o slabom razumijevanju kulturnih pitanja.

„Povijest Stranke umjerenog napretka u granicama zakona“, Jaroslav Hašek

Vojislav Sekelj

НЕЗАВИСНОСТ

Novi prilog gušenja UGS „Nezavisnost“

Ukinuto pravo na postojanje!

Premda nisu iznenađeni, budući da su, kako su rekli na konferenciji za tisak, očekivali pritiske, ipak su čelnici Nezavisnog sindikata „Sever-komerc“ ogorčeni najnovijim događajem, koji prevazilazi sve norme zdravog razuma i ljudskosti. Naime, njihova je sindikalna organizacija, pod punim nazivom „Nezavisni sindikat Severkomerc“, koja je uredno upisana u Registar sindikalnih organizacija kod Ministarstva za rad, boračka i socijalna pitanja pod rednim brojem 12.716 od 7. svibnja 1997., na prilično „čudan“ način izbrisana iz istog.

To je učinjeno, po njihovom mišljenju, a što je i agumentirano podebljim materijalom, na zahtjev Samostalnog sindikata „Sever“ i posloводства ove kompanije! Međutim, to ne bi bilo toliko neobično za naše prilike, da im nije uz put „nestajala“ pošta, inače naslovljena na njihovu adresu, kojom ih je ovo Ministarstvo uredno obavještavalo o koracima koje trebaju učiniti shodno zahtjevu za brisanjem. Na taj su način bili onemogućeni bilo što na vrijeme poduzeti. Naravno, osnovni je razlog za, kako su naveli, „krađu pošte“ u strahu čelnika „Severa“, budući da je ovaj sindikat nekoliko puta u javnost iznosio ne baš prijatne činjenice, koje ukazuju na razne malverzacije prvih ljudi ove nekada renomirane tvrtke.

– Ovdje se radi o klasičnom progonu neistomišljenika. Isto tako, možemo reći da se načelno radi i o pravnoj nesigurnosti građana koji ne misle kako bi režim htio. Jer, ovo nije pitanje samo prava na sindikalno organizovanje, nego ova činjenica kazuje da se može desiti da recimo budemo brisani, na nečiji zahtjev, a da o tome nismo obaviješteni, iz registra građana. S druge strane, način na koji je ovo učinjeno kazuje da je na djelu obična krađa, a lopovi se nalaze u redovima posloводства „Severa“ i rukovodstva državnog sindikata – rekao je Ljubo Zajović, čelnik „izbrisano“ sindikata, te dodao da je upućena žalba Vrhovnom sudu Srbije.

(t. ž.)

Ninoslav Šćepanović, absolvent kazališne režije na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu

UMJETNOST JE BORBA PROTIV PREDRASUDA

Jedan od rijetkih mladih Subotičana koji se u današnja vrijeme opredijelio za studij kazališne režije. Jedan od najboljih studenata u svojoj generaciji... Povod što pravimo interview s Ninislavom Šćepanovićem jeste naša namjera i želja da preko mladih ljudi otvorimo kompleksni problem kazališne situacije u gradu, obzirom „da daske koje život znače“ ipak nisu naša egzistencijalna budućnost. Mladi imaju i moraju reći sve o onome što smo mi doživljavali na razini mita i folkloru. Šćepanović je čovjek koji se bori i želi na predrasude staviti točku, ali ne u ime naše prošlosti već radi bolje budućnosti.

Što Vas je opredijelilo da studirate režiju?

N. Š.: Kada sam upisao srednju školu, onda još nisam znao šta ću da studiram, tako da mi je srednja škola bila čisto da imam nešto pa ću da se usput dosetim šta bi to moglo da bude. Ali, u to vreme, '89., jedina stvar koja je bila, gledajući iz ove perspektive, koja se dešavala u gradu bila je pozorište na ovaj ili onaj način. Bile su tu svakojake predstave; neke su me više doticale neke manje. Negde u drugom razredu srednje škole bio sam u prilici da gledam predstavu Harisa Pašovića „Čudotvorac“, koja me prilično pogodila. Rekao sam sebi da bih to možda mogao i sam da radim. Kad kažem pogodila, mislim intimno me dotakla, tako da sam od tog trenutka počeo drugačije da gledam na predstave koje su se dešavale u gradu. Ali, bez ambicija da bih to trenutno mogao da radim; samo sam drugačije posmatrao to što se radilo.

Krenulo je spontano

S obzirom da je u to vrijeme Ljubiša Ristić bio u Subotici je li i on imao nekoga utjecaja na Vas?

N. Š.: Jeste u onom smislu da je organizovao pozorišni život u ovom gradu i da je tu bila velika produkcija predstava koje je vredelo videti i koje su na neki način uticale na mene; tipa „Oslobođenje Skoplja“, „Anita Berber“ itd. Tako je cela stvar krenula spontano jer gledao sam predstave, posmatrao sam i počeo malo više da se inetresujem za celu tu temetiku.

Vaša ispitna predstava „Ljubinko i Desanka“ izvedena u Ateljeu 212, kao i u Somboru, Podgorici, Herceg Novom i Zrenjaninu pokazala je vidan uspjeh.

N. Š.: U stvari to je bio ispit iz treće godine pozorišne režije kod profesora Nikole Jeftića i sam rad na predstavi počeo je tako što, kada smo izabrali tekst, sam pozvao tada mlade glumce Sergeja Trifunovića, Nenada Jezdića, Milicu Mihajlović, da to bude samo

ispitna predstava. Ali, radeći na toj predstavi, radeći sa glumcima, kada je predstava dobila neku celinu, kad se videlo da će od nje da izade nešto, onda smo to ponudili „Ateljeu 212“ da kupi tu predstavu, tako da je to postala njihova predstava jer su u nju uložili, postali su koproducenti. Dok smo radili Aleksandar Popović se razboleo, a to je prvi tekst koji je on napisao '68., pa se nekako dogodilo da ponovo bude aktuelan. Posle svega ovog što se dešavalo probali smo da ga obučemo u neko, nazovimo ga, neorealističko ruho. To su sudbine malih ljudi, tako da je vrlo bitna emocija koju oni nose i kako se oni nose sa

Ninoslav Šćepanović

životom. Mislim da je i Aca Popović imao nameru da piše o takvim ljudima. U Italiji nije slučajno da je posle Drugog rata njihov film procvetao zato što su svi onda počeli da govore i da prave filmove prvenstveno o ljudima sa margine, o ljudima koji su preživeli ceo taj rat. Tako je i ova predstava sada na neki način ipak aktuelna, bez obzira što nema direktnu aktuelnost u političkom smislu.

Čeka se poziv

Jeste li se naslanjali na neke Fellinieve filmove?

N. Š.: Felini je onda bio direktni uzor – „De sika“ i njegovo „Čudo u Milanu“. Od Felinija sam uglavnom probao da pretvorim atmosferu iz „Amarkorda“.

Kada predstavu možemo očekivati u Subotici? Je li za nju itko zainteresiran?

N. Š.: Problem je vrlo jednostavan: treba pozvati pozorište i pitati za mogućnost gostovanja. Treba samo pozvati. Ali niko od institucija nije se ponudio da to uradi, niti da se toga seti.

Perspektive i mogućnosti mladog umetnika kod nas, napose iz fona režije?

N. Š.: Pa, treba raditi (ha, ha, ha).

Ima li za to mogućnosti?

N. Š.: Pa, sve je to još na nekom entuzijazmu. Uopšte, sama situacija u pozorištu nije sjajna iz prostog razloga što novaca fali, tako da je svaka predstava, što se produkcijskih stvari tiče, uvek pod znakom pitanja. Ukoliko se ima para, mnogo je lakše doći do predstave.

Mogu li se kod nas praviti jeftine, a dobre predstave?

N. Š.: Trenutno je trend u svetu da se prave predstave sa tri-četiri lica, da su to kamernе predstave. Tako sa jedne strane imamo predstave koje su pravljene za festivale i koje imaju dvadeset lica. Sa druge strane, imamo predstave koje se rade praktično po sobama, po studijima, koje se rade gotovo ilegalno. Onda se jednostavno zakupi prostor pa se nekome ponudi. Čini mi se da će taj način doći i ovde.

Znači, možemo očekivati pojavu privatnih kazališta?

N. Š.: Da. Mislim da je to jedna realnost koja će manje ili više biti neminovna.

Vaš odnos prema modernoj drami i modernim svjetskim tendencijama, i gdje smo mi tu?

N. Š.: Ne znam šta bi moglo da znači moderna drama. Možda moderna drama koja aktuelno prezentuje trenutak nekog društva. U svakom slučaju, problemi i dramski tekstovi koji su u ovoj zemlji trenutno aktuelni stali su sa Popovićem, Kovačevićem, Sterijom... Što bi se reklo, to je naša klasika. I evo, trenutno se pojavilo nekoliko mladih pisaca koji pokušavaju da koliko-toliko sublimišu ovo iskustvo proteklih deset godina i da pretoče u neku dramsku formu, tako da mislim da će tekstovi tek doći.

Znači, očekujete mlade pisce s tematikom vremena življenja?

N. Š.: Pa, koliko sam čitao radove studenata dramaturgije već ima četiri-pet tekstova koji su još uvek vrući krompiri i koje niko neće da stavi na scenu. Mislim da je problem što pozorište još uvek ne izvršava svoju dužnost: da usmeri gledanje na stvar; da da neki putokaz. Sada se svi libe da to urade.

Od čega zaziru?

N. Š.: Ne znam od čega. Ali, tekstovi mladih autora su prilično oštri i bez dlake na jeziku, verovatno se čeka pogodan trenutak kako bi ugledali svetlost scenu. Mislim da će to toga doći.

Vaš odnos prema antičkoj, modernoj drami recimo od prije dvadeset trideset godina kada su se pojavili Beckett, Ionesco?

N. Š.: Prvo da odgovorim na pitanje vezano za Beketa i Joneskua. Nama su profesori pričali da je to bio doživljaj gde su se oni npr. Hristić, Selenić i drugi zatvarali u klubovima i većali šta su videli. Jednostavno to je njih iznenadilo, a sad je vremenom došlo do toga da je deo našeg estetskog senzibiliteta. Što se tiče antičkih tragedija, problem kod njih je kako tu količinu energije, koja je koncentrisana, postaviti na scenu a da ne izgleda patetično ili lažno. Znači, naći pravi pristup

NJ. V. GRAĐANIN POSLUŠNI

Čovek koga dugo poznajem ulazi u lokal. Pozdravlja, svi se tu poznaju. Većina je starijih, uskoro stignu do neizbežne teme – penzije. Moj poznanik, takode penzioner, sa neverovatnim uverenjem dokazuje da penzije kasne zbog – opozicije! „Ne znate vi koliko ih ima po bankama, pa mute!“, objašnjava, odgovarajući na pitanje da li zaista misli da opozicija u ovoj zemlji kontroliše tokove novca.

Vratimo se još mom poznaniku, ali u prošlom smo broju stali kod građanske neposlušnosti. Dakle, 1978. godine sam na izgradnji drugog koloseka pruge Šamac-Sarajevo vodio međunarodnu brigadu u kojoj su se – pored (tadašnje) domaće većine – našli i mladi iz nekih sedam-osam zemalja. Tu sam sreo Markusa, momka iz (Zapadne) Nemačke, sa kojim sam tokom mesec dana, kasnije i kroz nekoliko razmenjenih pisama, iscrpno razgovarao o građanskoj neposlušnosti.

Ni tada mi to nije bio sasvim nepoznat pojam, ali lagao bih kad bih rekao da su naša mišljenja o tome bila podudarna. O Markusu ne znam ništa već dvadesetak godina, ali mislim da bi bilo interesantno ponovo sesti i razgovarati. Tada, u Žepču, pružila mi se prilika da razgovaram sa vršnjakom koji je na razvijenom Zapadu prošao iskustvo 1968-e i desetak i više godina nakon toga bio aktivan u raznim alternativnim pokretima. Ostavio mi je tada, na nemačkom i esperantu, „Manifest građanske neposlušnosti“, koji je sam definisao kao „osnovu civilnog društva“. Kog, bez građanske neposlušnosti, nema.

Nema ovde prostora za objašnjavanje ovih pojmova. Najkraće, građanska neposlušnost podrazumeva neotuđivo pravo građana da se svim demokratskim sredstvima suprotstave odlukama vlasti koje ne poštuju njihove interese, ili su im direktno suprotni. Primera radi: većina stranaca u mojoj brigadi je smatrala da je dobrovoljno odvojila deo svog vremena za rad na trasi. Oko toga nisu pravili pitanje, ali su odbijali da se povinuju drugim naseljskim pravilima, dokazujući da kontrola izlaza u grad, ili obavezno učešće u večernjim programima, da se ne pominje jutarnja smotra sa sve himnom i dizanjem zastave – prelazi prag dobrovoljnosti. Na to oni nisu dali svoju saglasnost, ergo, niko to od njih ne može ni tražiti. Možete misliti na koliko su razumevanje naišli kod čelnika štaba naselja, koje je predvodio profesionalni policajac! Nesporazume je samo produbljivala činjenica da štab akcije nije ispunio nijednu obavezu koju je preuzeo kada je bilo dogovoreno učešće stranaca. Čak ni banalne, kao što je štampa iz njihove zemlje. Ali, to je već druga priča.

Građanska je neposlušnost u velikoj meri, poput mnogo čega drugog (ekologija, protivljenje gradnji atomskih elektrana, stranke „zelenih“ itd) čedo 1968. Evropa se tada valjda prvi put nakon Drugog svetskog rata zaista zapitala kamo ide. Odgovori koji su nudi te godine nisu lako ulazili u uši ljudima na vlasti, ali je narednih godina i decenija mnogo toga našlo svoje mesto u sistemu vrednosti zapadno-evropskih zemalja, koje su našle načina da se izbore sa izazovima.

Parafrazirajući poznatu izreku kako su sve srećne porodice slične, a da je svaka nesrećna nesrećna na svoj način, mogli bismo reći da su svi poslušni građani slični, a samo su neposlušni različiti, na svoj način. Drugim rečima, nj. v. građanin poslušni je garant statusa quo, stagnacije, cupkanja u mestu, što sve ne vodi nigde, odnosno vodi u – ništa. Kao što ni jedna srećna porodica nije pružila nadahnuće u nekoj od književnih veličina, tako i energiju promene imaju samo neposlušni građani, oni koji su svesni kada ih vlast zarad svojih interesa zamajava, oni koji su sposobni artikulirati svoje interese, zahteve.

Akcija nas opet zove. Čitam u novinama da se planiraju nove radne akcije. Ako. Zašto bih samo ja imao svog Markusa. Srbija koja je pre godinu i nešto dana mesecima šetala i zviždala izražavajući svoje neslaganje sa manipulacijama vlasti pokazala je da i kod nas postoje neposlušni građani. Oslobođena politička snaga tada je na žalost otišla u vetar, ali su iza nje ostale barem dve stvari: nada da u ovoj zemlji ipak nije sve izgubljeno, i uverenje da sadašnje političke snage ne mogu dovesti do suštinskih promena. Građanska je neposlušnost trenutno stavljena ad acta, a vlast nam je pripremila smicalicu kojom će sve što je u poslednjoj deceniji uneredila prebaciti u naše dvorište. Šta drugo da se očekuje u zemlji u kojoj prođu ima žvaka da je za kašnjenje penzija kriva opozicija, u kojoj više od trećine građana nema svoje mišljenje! Ali je zato voljno da ga promeni nakon samo jednog televizijskog dnevnika! Tražili ste, gledajte, rekao bi cinik.

Dorđe Dragojlović

Vojislav Sekelj

toj materiji, a same antičke drame, stalno im se treba vraćati jer su svi problemi u njima i dalje aktuelni, univerzalni, ljudski.

Možete li zamisliti kritiku na predstavu koja nije režirana?

N. Š.: Apsolutno mogu i mislim da se i to dešava.

Da na osnovu kritike napravite predstavu.

N. Š.: To bi bilo interesantno, znači onda bi kritika postala predložak za predstavu.

Dobra i jasna namjera

Koliku važnost pridajete tekstu. Je li on potka, temelj ili...?

N. Š.: Zavisi od teksta, zavisi od toga šta tekst pokreće, šta nudi, kojom se temom bavi. Neke tekstove je dovoljno pratiti, pa da on povuče imanentnu vrednost teksta pretočenog scenski. Pa da dođe do sublimacije teksta, glume, kostima, muzike, režije. Neke tekstove ne valja kvariti. Neki tekstovi pružaju mogućnost za iščitanje, otvarajući druga i nova značenja. To je zahvalniji posao. U stvari, to je režija.

Vaše dosadašnje iskustvo s glumcima. Gdje se javlja otpor?

N. Š.: Osnovna stvar je pokrenuti ih. Glumci su po prirodi inertni, treba im dugo da se pokrenu. Kada se pokrenu, onda ih je dovoljno samo pratiti i davati im neke smernice da finiširaju. Znači, to je maraton od 42 km, do 30 vi vučete, od 30, ako su pravilno usmereni oni. A da ih pravilno usmerite morate imati i dobar tekst imati dobru i jasnu nameru. Jednostavno, da ih zapalite. A sve to ništa ne vredi ako predstava ne valja, jer glumci nemaju svest o tome dok su u projektu. Oni vrlo dobro razmišljaju kada gledaju sa strane. Zato i služe probe. Kod druge predstave oni znaju šta je koji glumac trebao da uradi, ali dok sami rade nemaju uvida u to. Što je i normalno, jer ne bi mogli da glume kad bi im posao bio da režiraju. Po prirodi podele posla oni moraju najviše da veruju, oni su na sceni, i to se oseća.

Koje redatelje uvažavate, tko je posebno utjecao na Vas?

N. Š.: To su pre svega Dušan Jovanović, Haris Pašović, Ljubiša Ristić, Slobodan Unkovski, Dejan Mlačić.

Biste li se smjeli uhvatiti u koštac režirati Glembayevu?

N. Š.: Zašto da ne?

Vjerojatno ste čuli za našeg komediografa i značajnog pisca Matiju Poljakovića. Bi li se takva predstava danas u Subotici, s obzirom na bunjevački govor mogla postaviti?

N. Š.: Matiju Poljakovića nisam čitao, tako da sam grešan sa te strane. Ako tekst ima kvantitet, onda je svejedno na kom je dijalektu. Mislim da se može pronaći ključ da to zaživi.

Subotička kazališna situacija iz Vašega ugla?

N. Š.: Subotičko pozorište je imalo period od devet godina kada je cvetalo, kada je tu bio Ljubiša Ristić. Cvetalo je iz prostog razloga što je tu bilo puno ljudi, puno ideja, neke predstave su valjale, neke nisu. Ali, čovek zapamti one koje valjaju i u tom trenutku mogli ste ga osporavati, mogli ste da mu se divite ali to je bila institucija koja je prevazilazila okvire grada na neki način. Nakon toga dolazi do toga da sada imamo srpsku dramu, mađarsku dramu, raznorazne drame ali nijedna od njih nije iznad grada. Znači, nije nešto što se tiče celog grada nego je parcelisano, to je sada jedan proces, grad je iznad svoje pozorišne situacije. Jedino što se tiče u kulturnom zbivanju grada to je filmski festival, koji možda ima mogućnost da postane nešto što će ceo grad da prihvati, a i tu postoje raznorazne nesuglasice.

Vaš stav prema odnosu politike i umetnosti?

N. Š.: I ovaj intervju je politika u smislu da će ovo neko da pročita i da kaže ovaj dečko je otišao na ovu ili na ovu stranu, mada to nema nikakve veze. Prosto, sve zavisi kakve neko ima predrasude u glavi. Može neko da zameri i upita se šta ja radim ovde u „Žigu“. To je vrlo besmisleno, ali je i realno. No, ipak to su predrasude a umetnost je ta koja se bori protiv predrasuda.

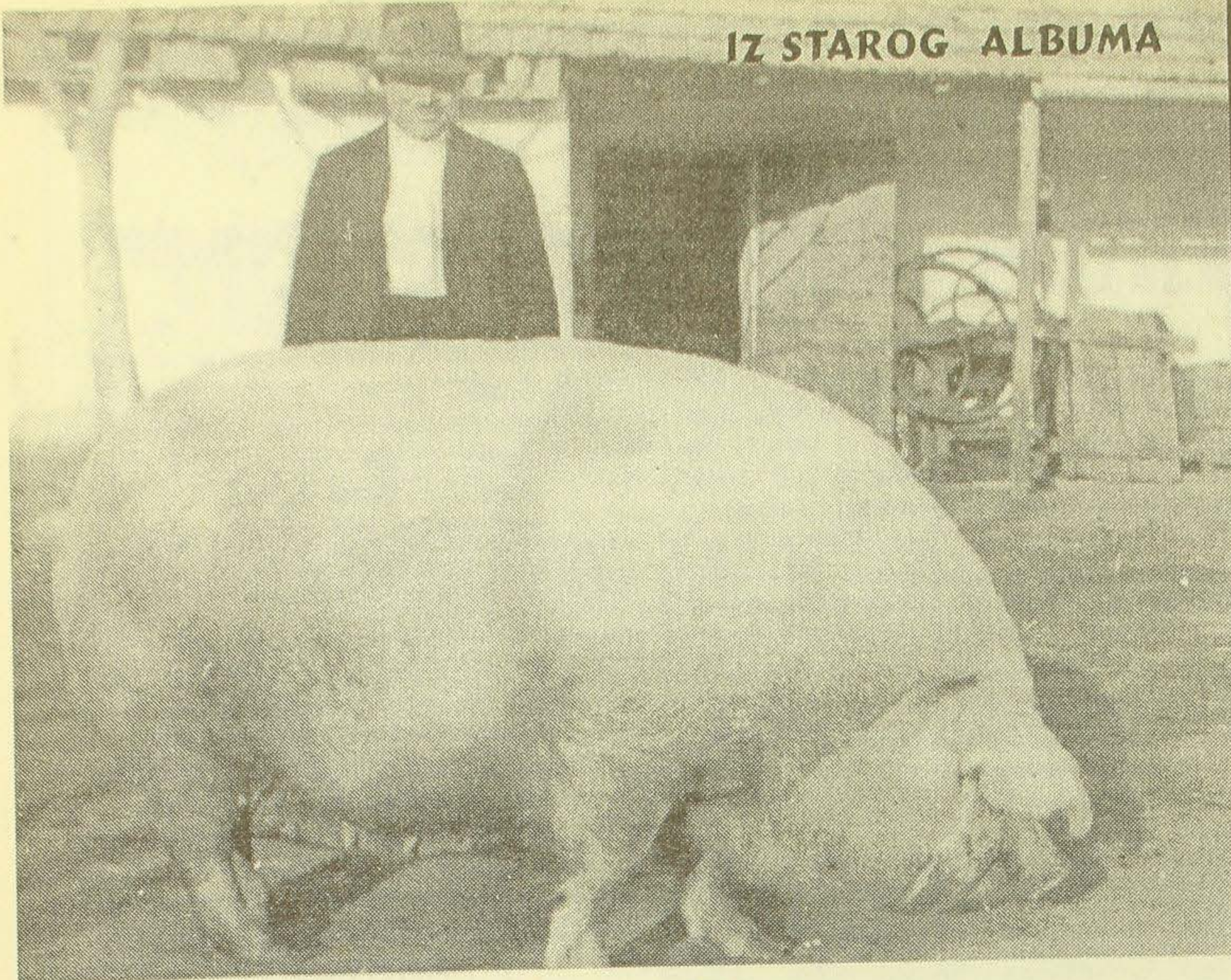
Vaša diplomatska predstava je na pomolu ili već radite na njoj?

N. Š.: Trenutno sam u projektu. Radim komad Franca Ksavera Kretsa „Gornja Austrija“. Krets je nemački pisac koji ima vrlo interesantnu biografiju, bio je predsednik sindikata, kamiondžija, glumac, nosač. Značajan je po tome što piše o nekim malim ljudima i njihovim problemima ali u neko naivno vreme. Ako sam išao na neki neorealizam, ovo bi trebalo da bude mnogo oštrije, jer su problemi sa kojima se susreće taj mladi par mnogo oštrije, vrlo su konkretni: da li imaju novca da prežive ili nemaju.

Kada možemo očekivati praizvedbu?

N. Š.: To može da bude za jedno dva meseca.

IZ STAROG ALBUMA

Krmača

Velika je. Čovjeku do pojasa. Vjerojatno gojena nekoliko godina, budući da startera i ostalih koncentrata nije bilo. Težina zacijelo preko 250 kilograma. Mesnati dio, za razliku od danas, joj nije jača strana. Prevaga je na strani masnog nanosa. Slanina joj je, ona ledna, stoga bila više od deset centi. Zmara – dva veća vajlinga. Potrbušina s četiri deblja prsta. A tek podvoljak...

Majka hoće spavati

Sestro, dođi k meni,
Večeras mirno sjedi.
Bit ćemo u miru
Dok svijetlo dana blijedi.
Ništa neće razbit muk,
Nijedan zvuk.
Majka nastoji da zaspe,
Dok je sumrak tu.

Majka bi trebala spavati,
Umorna je.
Neke izmuči bol
A san ih toga riješi.
Neke izmuči bol
A druge izmori žudnja.
U svijetu snova nađu
Željena čuda.

U tišini kraj mene,
Sestro, sjedi.
Majka bi trebala spavati,
Dok svijetlo dana blijedi.

David Stefansson

Krležijana

Glupost – svemirska sila

Glupost je svemirska sila, ona je jedina koja postoji pod zvijezdama, ona ih pokreće i zato priroda nema i ne može imati nikakva plana. Jer kad bi ta glupost bila nastala po planu, onda ništa ne bi bilo slučajno, a ako na ovome svijetu ništa nije slučajno, onda sve stoji u uzročnoj vezi, a ako sve djeluje po uzročnoj vezi, onda bi priroda, kad bi bila mudra i kad bi znala što radi, bila mudra i onda ne bi radila ono što radi, jer bi bila mudra.

Miroslav Krleža, 1958.

James Joyce

Ulysses (8.)

Dok je govorio, prožimao se odvažnošću. Stephen, koji je zaštićavao razjapljene rane, što su mu ih one riječi ostavile u srcu, okomi se vrlo hladno.

– Ne pomišljam sad na uvredu naneseu mojoj majci.
– A na što onda? – upita Buck Mulligan.
– Na uvredu naneseu meni – odgovori Stephen.
Buck Mulligan okrene se na petama i usklikne:
– O, ti si nemoguć čovjek!

I brzo pođe duž prsobrana. Stephen stajaše kao ukopan, gledajući preko mirne pučine prema predgorju. Sada je more i predgorje postajalo nejasno. Krv mu je udarala u glavu, zastirući mu vid, i on osjeti vrućicu svojih obraza.

Iz tornja se ču glasan povik:

– Je si li gore Mulligane?
– Evo me, već dolazim – odgovori Buck Mulligan.

Okrene se Stephenu te reče:

– Pogledaj more. Mari li ono za kakve uvrede? Ne izigravaj dalje Loyolu i hodi sa mnom dolje. Kelti žele da doručkuje kriške pržene slanine.

Kad mu glava dođe na istu visinu s krovom, časak zastane na stepeništu i dobaci:

– Ne razbijaj glave vascio dan. Nedosljedan sam. Okani se turobnih misli.

Glave njegove nestade, ali je odozdo sa stepeništa tutnjio njegov glas:

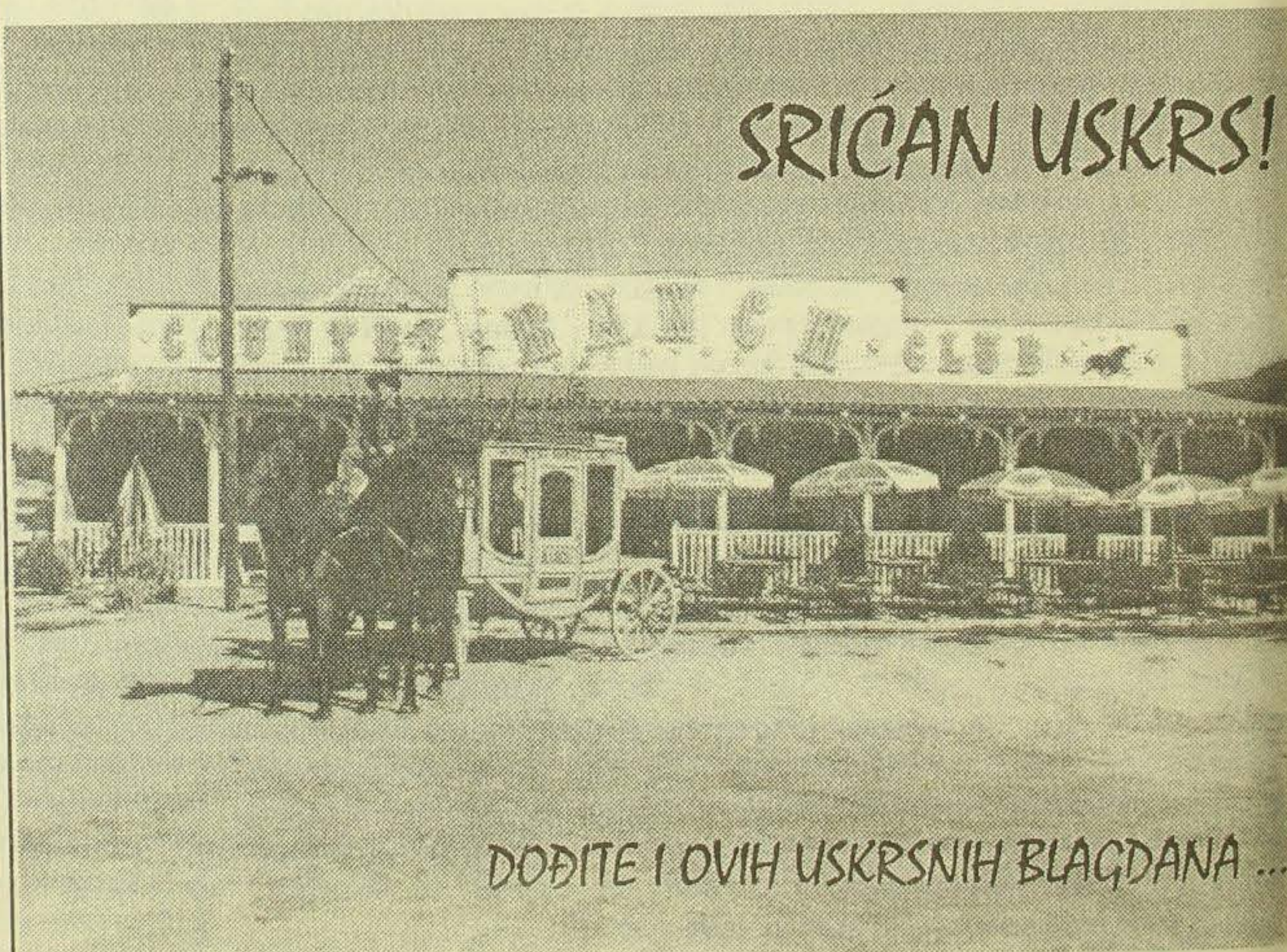
Ne okreći se više i ne tuguj –
Zbog tajna, kojim ljubav gorča život,
jer Fergus zlatnim sad upravlja kolima.

Tik uz žalo i vani daleko zabjelasalo se ogledalo vode, podražkano lakoobuvenim ustrčalim noškama. Bijele grudi zamagljena mora. Zvuci, što se isprepleteni, viju uvis. Ruka, koja prebire po strunama harfe, preplićuću njihove srodne akorde. Talasnobijele uskosrodene riječi, što se blistaju na tmastoj ustalasanosti mora.

(nastavit će se)

RAZLIKE
IZMEĐU
VINA I ŽENA

15. VINO U KORIZMI POŠTUJE POST.

16. I KAD SI TRIZAN I KAD SI PIJAN
VINU SE NE TRIBAŠ ISPOVIDAT.

SRIĆAN USKRS!

DOĐITE I OVIH USKRSNIH BLAGDANA ...

SIVAČKI PUT 3, TELEFON 561 200

INDUSTRIJA

Najveći deo industrije u Subotici predstavlja agrarna industrija. Posve je prirodno, da je ova industrija u razvitku. Za razvijanje postoje povoljni preduslovi, jer u Subotici ima obilje sirovina, pogodujuće radne snage i neobično povoljne saobraćajne mogućnosti. Sa oslobodjenjem počele su se razvijati u većoj meri i druge vrste industrije, koje su delimično već i pre postojale, a kojima su nove prilike stvarale preduslov za njihov razvitak.

Subotička industrija nalazi svoju pijacu za agrarnu industriju uglavnom u inostranstvu, te stvara preduslove za razvitak izvoza. Za ostalu industriju glavna je pijaca Vojvodina, a za neke vrste dolazi u obzir kao pijaca i ostali delovi države, a sem toga Bugarska i Rumunija.

(nastavit će se)

Dodir čarolije...

LEVO - DESNO...

Da li je ovo sada isto onako leva vlada kao ranije, ili je nešto desnija?

Da li sada zna levica šta radi desnica?

Ako zna - super! Najzad i to da dočekamo!

Ali, šta ako ne zna? A ujedini se: „... desnu u lijevoj nosi...“ (ili to beše obratno?).

Recimo da i jedni i drugi znaju. A šta mi znamo? Oko čega su se ujedini?

Za Deklaraciju o narodnom jedinstvu glasalo je u Parlamentu jedva nešto više od polovine poslanika. I ona je - prošla! Samo, gde je tu jedinstvo, bez podrške bar dve trećine narodnih deputata?

Ali, hajde, neka i to bude u redu. Neka bude...

Pa sad možemo i da zapevamo!

Levo-desno, nigde moga stana, oj ulice (ili već šta bilo) - al si raščupana...

Ko peva - zlo ne misli. Tako se kaže. Ali, šta se sve ne priča danas, pa nikom ništa.

Kiro

SU TISKANE PRVE NOVINE?

DA BI OBAVJEŠTAVALE NAROD, PRIJE 1.300 GODINA, U KINI SU TISKANE PRVE NOVINE. U TO VRIJEME VLADA JE TISKALA NOVINE „ČING-PAO“, ŠTO ZNAČI „VIJESTI IZ PRIJESTOLNICE“. I U STAROME RIMU POSTOJALE SU VLADINE NOVINE, KOJE JE NAROD ČITAO NA FORUMU. ZVALE SU SE „ACTA DIURNA“, ŠTO ZNAČI „DNEVNI DOGAĐAJI“. TO SU DVA NAJSTARIJA PRIMJERKA NOVINA O KOJIMA JE SAČUVAN NEKI SPOMEN.

Savjet iz karmića

Predškolska, osnovna, srednja, viša i visoka organizacija ovisnog sindikata Žiga na svojem redovitom izvanrednom i prvom jubilarnom te ljubljenom zasjedanju donijela je povijesnu odluku da raspiše referendum o referendumu. S obzirom na obzir da ovdašnji Hrvati još ne znaju da li su u SR Jugoslaviji, narod, nacionalna manjina, etnička skupina ili mjesna samozahistička udruga u privatnom svojstvu vlasništvo jednog čovjeka. Znači donijeli su odluku da raspišu referendum po produženom postupku.

S jednostavnim i jedinstvenim pitanjem: zaokružiti da ili ne. Glasati se može za ili protiv, no da bi formulacija bila jasnija treba zaokružiti ne.

Za ovu odluku od tri prisutna sindikalca, znači uz demokratski kvorum, jedan član je glasao za, drugi gležanj je zaokružio ne, a treći glas ostao je uzdržan. I tako većinom glasova odlučeno je da se na referendum izade i zaokruži da.

Ostaje do daljnjeg nejasno na čega se to da odnosi, mada se nešto sprema. Novog ramovanja će biti.

Zapalite kuću

U voga pute nećemo ništa srušiti. Ne zbog manjkavosti dokaza, već onako iz čista mira. Sada ćemo početi paliti i savjete dijeliti.

Za početak recimo zapalite vlastitu kuću. Tek da se zna tko je gazda. I ako vam komšija pritekne u pomoć, nemojte joj bjelosvjetskoj zavjeri slučajno nasjesti. Ta komšija vam nije nikakav rod, a namjere su mu uvijek sumnjive. On da gasi vaš osobni požar!? Idite molim vas, ta gdje toga još ima.

Odlučno recite Ne. Arogantno pomoć odbijte i drsko u lice mu skrešite: da je to vaša unutrašnja stvar. Valjda vi znate što je demokracija, pa neka košta šta košta. Kakvi vatrogasci, kakvi bakračići, kakav Nato (ovo samo u slučaju ako vam se komšija zove Naco). A kada kuća izgori, zavapite, urbi et orbi: za sve su krive sankcije, jer nije bilo dosta surutke u glavi.

ZANIMLJIVA MATEMATIKA

1. U KUTIJI IMA 18 KUGLICA (CRNIH, ZELENIH I CRVENIH). ZELENIH IMA 8 PUTA MANJE OD CRVENIH. KOLIKO IMA CRNIH KUGLICA?
2. KOLIKO IMA TROCIFRENIH BROJEVA KOJI, KAD NA GLAVI STOJE, ISTU VREDNOST BROJE?

REŠENJA IZ PROŠLOG BROJA:

1. DUVAN = 53.247
DINAR = 76.831
2. IVO 39, A TOME 26
GODINA

NAVRAĆITE!
Čekamo Vas svaki dan od 12 do 22 (osim ponedjeljka).
MENI od 12 do 16 sati
PO POPULARNOJ CENI.

Pripremamo i druge kulinarne dukate (specijalitete).
ORGANIZIRAMO svadbe, prigodne svečanosti, poslovne ručkove, večere, razne godišnjice, godišnjica prvog poljupca, godišnjica... Izmišljite sami, nije teško, lepše je i lakše.

DODITE
izvedite obitelj na nedeljni ručak bar jednom nedeljno.
SVAKE NEDELJE BUNJEVAČKA UŽNA.
PRIJATNO!

Prošetajte do PRERADOVIĆEVE 4.

DUKAT - I
KAFANA
KAVEHAN

GARANT

PREDUZEĆE ZA
SPOLJNU I UNUTRAŠNJU
TRGOVINU d.o.o.

TRG OKTOBARSKE REVOLUCIJE 37
SUBOTICA

024/25-004 direktor
27-002 komercijala
29-042 maloprodaja
23-537 magazin
telefaks 024/26-719

Tel: 552-774

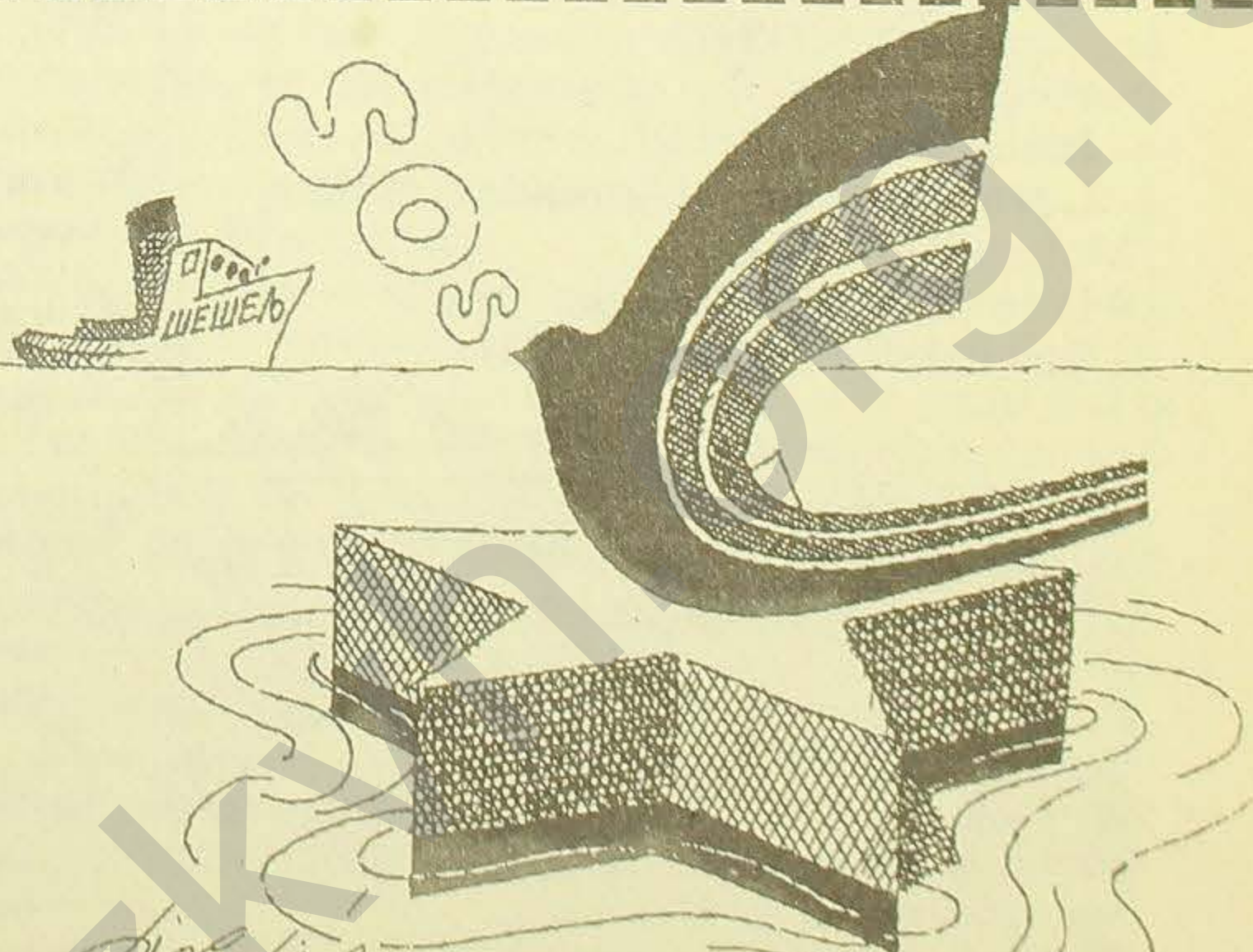
SALAŠ
ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA

AUTO - DELOVI
Audi

RENAULT

Rajić Dragutin
SUBOTICA, P. Drapšina 14 (24) 553-262

SRETAN
USKRS!

IMENIK ROCKA

THE „ROXY MUSIC“ – avangardna engleska rock grupa koja je uvodila art-trend 40-ih godina u rock muziku, osnovana 1970. Grupu su činili pevač, klavijaturista i usni harmonikaš Brian Ferry, Brian Eno, avangardni umetnik i konceptualista koji je svirao sintetizatore, Andrew McKay (oboa i saksofoni), Phil Manzanera (gitara), Paul Tompson (bubnjevi), i bas-gitarista Graham Simpson. Razišli su se (definitivno, nakon što su to već prethodno činili dva-tri puta), 1983. Ferry, Manzanera, i (naročito) Brian Eno ostvaruju impresivne solističke karijere.

Probrana diskografija:

- Roxy Music (1972)
- For Your Pleasure (1972)
- Stranded (1973)
- Country Life (1974)
- Siren (1975)
- Avalon (1982)
- The High Road (koncertni, 1983)

LEON RUSSELL – jedan od „zaslužnih velikana“ rock-muzike, profesionalac od svoje 13. godine, pevač, kompozitor, aranžer, snimatelj, klavijaturista, basista i sologitarista. Leon Russell je rođen 2. aprila 1941. u Lewtonu, američka država Oklahoma. „Genijalac“ iz senke.

Probrana diskografija:

- Leon Russell (1970)
- Leon Russell & The Shelter People (1971)
- Carney (1972)
- Will – O – The – Wisp (1975)
- New Grass Revival (koncertni, 1981)

THE „SANTANA“ – latinoameričko-severnoamerička ubitačna mešavina sambe i jazz-rocka, sastav koji jednako uspešno već gotovo 30 godina „praši“ jednu od najsočnijih i najvatrelijih muzičkih ugođaja u rocku. Sastavi su se tokom godine menjali, ali lider je ostao – Carlos Santana (na slici), rođen 20. jula 1947. u Mexicu.

Probrana diskografija:

- Abraxas (1970)
- Santana III. (1971)
- Caravanserai (1972)
- Wellcome (1973)
- Inner Secrets (1978)
- Love, Devotion & Surrender (sa John McLaughlinom, 1978)
- Live (sa Buddy Milesom, 1978)
- Beyond Appearances (1985)

Robert G. Tilly

Sljedećeg vikenda u subotičkoj Katedrali

SREBRNI JUBILEJ KATEDRALNOG ZBORA

U subotu i nedjelju, 18. i 19. travnja, Katedralni zbor „Albe Vidakovića“ obilježiti će 25 godina svojega postojanja i plodnog rada. Prvo će u subotu u 20 sati, u katedrali sv. Terezije Avilske, biti održan „Svečani koncert“, dok će u nedjelju, s početkom u 11.30, biti održana sveta misa zahvalnica. Nakon mise, planira se posjet grobu biskupa Matije Zvekanovića, zatim katedralnog župnika Franje Vujkovića, te Albe Vidakovića, čuvenom crkvenom muzikologu, čije ime i nosi ovaj Zbor.

Uvek i samo dobro, da bolje ne može biti

„Dobro, da bolje ne može biti“ (As Good As It Gets)

Režija: James L. Brooks – Gl. uloge: Jack Nicholson, Hellen Hunt, Greg Kinnear

Iako je snimio samo četiri filma James L. Brooks je jedan od onih sineasta koji sa svakim od svojih retkih filmova postiže maksimum. Oskari i rekordi gledanosti prate ga već od debija „Terms of Endearment“ („Vreme nežnosti“, 1983.), preko „Broadcastnews“ („TV mreža“, 1987.), do najnovijeg „As Good As It Gets“ („Dobro, da bolje ne može biti“, 1997.). Brooks je po osnovnom zanimanju producent TV serija, s kojima je takođe postigao vrhunske domete. I premda se odavde ne može videti direktna veza između njegovog rada na televiziji i na filmu, ta veza se jasno ogleda u svakom elementu njegovih filmova.

„As Good As It Gets“ je snimljen po scenariju Marka Andrusa i samog Brooksa. To je trodelna komedija o otvaranju, ili romantičarski rečeno, o učenju ljubavi jednog odvratnog mizantropa: u prvom delu groteska, u drugom socijalna drama, u trećem romantična komedija. Tipični TV stil kombinovanja žanrova u cilju postizanja emotivnog klimaksa izveden je kroz homogen zaplet čija su udarna snaga lucidni dijaloz. Iako je unutrašnja struktura po poreklu televizijska, njena tehnička realizacija je tipično filmska (dužina sekvenci, uglovi i udaljenost kamere, a u pogledu naracije kvalitet dijaloga). Uz pomenute standardne komičarske elemente Brooks je ubacio i izvesnu autoironiju, jer je glavni junak pisac bestselera ljubavnih romana, to jest bliskog pretka i trajne osnove za Brooksov izvorni posao.

Inteligentnu dramsku strukturu (iluzija-realizam-iluzija) Brooks koristi za efikasno razvijanje emocionalnog dejstva filma na gledaoca, oslobađajući prostor da ceo film bude niz glumačkih bravura. Njegova konvencionalna, ali prefinjena i diskretna režija, samo tome je i posvećena. Kao otac komičarskog lica Jacka Nicholsona, Brooks mu je i ovde dao za njega savršeni lik ekscentričnog mizantroopa, što je Nicholson iskoristio da ostvari još jednu ulogu za pamćenje. Mnogo prijatnije iznenađenje su njegovi mladi pratioci, na prvom mestu Hellen Hunt. De Bontovo otkriće iz „Twistera“, Huntova je prihvatila ulogu samohrane majke iz niže srednje klase videći u njoj lik koji je može pretvoriti u filmsku zvezdu. Sjajna u svakom pogledu, ona je ponovila ulogu Debre Vinger iz „Terms of Endearment“, i pošto nije imala drugu dobru žensku ulogu u filmu (za razliku od Vingerove kojoj je konkurisala Shirley Maclaine), a i vremena više vole konzervativan ukus, postigla je cilj – široku identifikaciju, i postala nova miljenica američke publike. Sjajan je i TV voditelj Greg Kinnear, koji nakon debija u Pollackovoj „Sabrini“ nagoveštava velike komičarske mogućnosti. Konačno, u kamernoj ulozi zasijao je i Cuba Gooding Jr., podsetivši gledaoce na svoju ulogu iz „Jerry Maguirea“.

Sedam nominacija i dva osvojena Oskara, za Nicholsona i Huntovu, potvrda su sjajnog posla koji je ponovo obavio James L. Brooks. „As Good As It Gets“ je sočna komedija koja se lako gleda i lako pamti i stoga bez ikakvih problema komunicira sa svakom vrstom publike. Njen fiziološki osnov – unutrašnji energetske proces otvaranja i zatvaranja koji ima svaki čovek, kao i temeljni problem svesnosti tog energetskog toka i njegovog regulisanja, čine „As Good As It Gets“ vrlo savremenim delom koje možda i ne daje odgovor na individualna pitanja gledalaca, ali im svakako pomaže u pronalaženju tih odgovora. Time ovaj film ispunjava i najteži zahtev i svrstava se u remek-dela koja se ne smeju propustiti.

Pera Marković

Kulturna razglednica Subotice

Narodno kazalište – Népszínház

Praizvedba u ovoj sezoni Drame na srpskom jeziku bila je predstava „Amadeus“ Pitera Schefera u redateljskoj postavi Jovice Pavića. Na repertoaru za mesec travanj Narodno kazalište na oba jezika ima uglavnom reprize svojih drama. Obje drame sudjelovat će na 48. Susretu vojvodanskih profesionalnih kazališta u Srijemskoj Mitrovici – Drama na srpskom jeziku s predstavom „Amadeus“, a na mađarskom s „Buretom baruta“.

Gradski muzej

U organizaciji Kulturno-obrazovnog centra „Turzó Lajos“ i Gradskog muzeja Sente, u subotičkom Gradskom muzeju otvorena je izložba pod nazivom „Prenosni kipovi Bogorodice Bačke i Banata“.

Na izložbi je prikazano više desetaka kipova s Bogorodicom, zatim barjaka koji se nose u procesijama, te narodna nošnja. Većina kipova je urađena u baroknom stilu.

MKC „Népkör“

U Galeriji MKC-a otvorena je izložba somborskog slikara Ferenca Takácsa naslovljena „Podunavlje na slikama“. Istom je prilikom održano i predstavljanje knjige Davida Kecmana „Nebeski glasnik“, koju je na mađarski jezik preveo Mátyás Molcer.

SKC „Sveti Sava“

U SKC-u je otvorena izložba akademskog slikara iz Beograda Tomislava Petrovića pod nazivom „Hilandar kroz vekove 1198 –1998.“

Ramiz Rashiti

U okviru „Pasijske baštine“ u Zagrebu

Zapažen nastup Subotičana

Brojnim je nizom manifestacija od 1. do 8. travnja, Udruga „Pasijska baština“ iz Zagreba, i ove godine obilježila, putem prezentiranja raznovrsnih umjetničkih odraza velikog motiva u kršćanskoj umjetnosti – pasiju ili muku Isusa. Zanimljivo je za nas da su na ovom renomiranom skupu sudionici bili i 4 naša sugrađanina, poznati stvaraoci i kulturni pregoaci.

KLASOVI PJEVAJU

Tako je već prvoga dana, 1. travnja, jednoj od najpoznatijih slamarki **Mariji Ivković Ivandekić iz Durdina**, priređena izložba u Muzejsko-galerijskom centru „Klovićevi dvori“. Izložba je naslovljena „Klaso i pjevaju“, a na njoj se ova samouka umjetnica u tehnici slame predstavila svojim opusom „Križni put“, koji je, s obzirom na tehniku izrade, jedinstven u svijetu. Načelna je postavka Marinog „Križnog puta“ u Durdinskoj crkvi sv. Josipa Radnika. Ovom je prilikom izdan i prigodni dvostrani katalog čiji su autori **Juraj Baldani** i vlč. **Lazar Ivan Krmpotić**.

U ponedjeljak, pak, 6. travnja, održano je otvorenje izložbe fotografija poznatog subotičkog fotografa **Austina Jurige** pod nazivom „Kalvarije bačkih ravni“ u prostorijama „Marija Jurić Zagorka“. Na njoj su zastupljene fotografije kalvarija iz nekoliko naselja u Bačkoj.

Kako saznajemo iz brošure izdane u povodu ovogodišnje „Pasijske baštine“, od 26. do 29. ožujka održan je na Korčuli i Hvaru i Međunarodni znanstveni simpozij na temu „Muka kao nepresušno nadahnuće kulture“. Na njemu su svojim izlaganjima sudjelovali i dvojica subotičkih svećenika: vlč. **Andrija Kopilović** i vlč. **Lazar Ivan Krmpotić** nastupio je s temom „Križni put u politveniku 'Čovik s Bogom' Ivana Antunovića“.

(t. ž.)

Uskrsna priredba Njemačkog narodnog saveza

Frohe Ostern!

Uskrs (na njemačkom „Ostern“, po imenu „Ostara“, njemačke božice proljeća) najveći je blagdan kršćanskih crkava i slavi se još od vremena apostola. Jedan dio kršćanskih običaja glede Uskrsa vezan je za starogermanske blagdane proljeća. Naime, određene običaje kršćani su, probijajući se tijekom povijesti k sjeveru Europe, preuzeli od Germana. Uskrsno jaje i zeko, primjerice, prastari su germanski simboli proljeća, što ih je prihvatila i kršćanska crkva.

Ovi i još mnogi zanimljivi podaci o germanskom podrijetlu jednog dijela uskrsnih običaja mogli su se čuti u nedjelju, 5. travnja u HKC „Bunjevačko kolo“, na svečanosti koju je Njemački narodni savez (Deutscher Volksverband) priredio u povodu predstojećih uskrsnih blagdana. Uz predavanje **prof. Anneliese Kassai Best** o pomenutoj temi, gosti – predstavnici subotičkih kulturnih organizacija, predstavnici crkvi, članovi i simpatizeri Njemačkog narodnog saveza iz Subotice, kao i iz mnogih mjesta u Vojvodini – u prepunoj velikoj dvorani „Bunjevačkog kola“ – pratili su i cjelokupni program Njemačkog narodnog saveza. Primjetna je bila u velikom broju nazočnost Nijemaca iz Banata, posebice iz Novog Bečaja i okolice.

U svom pozdravnom govoru, predsjednik NjNS **Rudolf Weiss** istaknuo je, među ostalim, kako je ovaj dan od kulturno-historijske važnosti za vojvođanske Nijemce budći da je prvi puta poslije 54 godine na ovom području nastupio jedan njemački ženski kamerni zbor i jedan dječji zbor, sastavljen od najmlađih vojvođanskih Nijemaca. Također se prvi puta nakon pola stoljeća na sceni mogla vidjeti i nošnja ovdašnjih Nijemaca.

Svojim bogatim glazbenim umijećem program su obogatili i **Krisztina Molnár Faust** i **Zsolt Balázs Piri Noll**, studenti muzičkih akademija u Novom Sadu i Budimpešti, te dobitnici brojnih nagrada u Jugoslaviji i inozemstvu. Njemački ženski kamerni zbor prvi puta se predstavio publici s nekoliko uskrsnih crkvenih i svetovnih pjesama, dok je dječji zbor nastupio s uskrsnim i proljetnim pjesmama. Solo pjevanjem svečanost je uljepšala **Valeria Weigner**, a na njemačkom jeziku djeca iz Njemačkog narodnog saveza recitirala su pjesmice njemačkih pjesnika o Uskrsu i proljeću.

Kao i uvijek u ovakvim prilikama, nakon programa gosti su se počastili njemačkim pecivima, a cocktaile je protekao u ugodnom druženju uz zvuke harmonike, njemačke polke i valcere. Čitavu atmosferu upotpunio je i uljepšao i predivni enterijer velike dvorane HKC-a.

Vesna Weiss

REČI SVIJET

Superstar II

Moji tekstovi nikada nisu imali nastavak. Ali, ovaj put, u želji da vam pojasnim kroz kakve sam nevolje prolazio postajući Superstar, moram da se nadovežem na prethodni tekst i razuverim sve one koji misle da je biti zvezda – nešto jako lepo. Tako sam i ja, grešnik, mislio.

Posle one agonije, koja je, kako se kasnije ispotavilo, bila neopravdana, tj. bezrazložna, lepo ti se ja obučem, pa na pijac. Prodah ono malo stoke što mi je preostalo na selu i put prestonice. Za Beograd. Prestonica me nije dočekala raširenih ruku, a to sam shvatio još na autobuskoj stanici. Horde mladih ljudi – spremnih na sve – razletelo se po gradu, u potrazi za slavom.

Ja sam svoj novac pametno trošio; te sam kupio hitove, snimio i spotove i bio spreman. Moj stariji i iskusniji kolega sa ofucanim peom me je posavetovao da je sada sve na meni, a da meni uopšte nije bilo jasno šta je sad na meni. Klimao sam glavom, praveći se da razumem. Ali, čim je izašao na binu, ja sam pobegao sa njegovog koncerta, gde sam, inače, trebao biti gost.

Danima sam tumarao sa svojim CD-om ispod miške i nudio se na televizijama. RTS je moj projekat sa gnušanjem odbacio, bez obzira na skupocene spotove i vizuelne efekte. Osvetnički sam im rekao da se neću pojaviti u njihovim emisijama „Leto na Adi“ & „Marketing Express“, jednoga dana kada se proslavim. Bukvalno su me izbacili iz zgrade. Ni na ostalim televizijama se nisam proveo na-

jbolje. Hm... pa kako sam mogao unapred znati da više nije moderan neo-folk, nego super-dance?

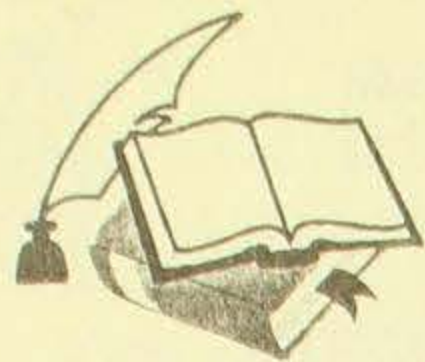
Očajan kao Dragojević kada Kusturica dobije 10 Kristalnih prizmi, za neki dosadni ljubić smešten u deponiju u kojoj lete ćurke, a glavni junak je sitni džeparoš, lutao sam ulicama dragog mi grada i naleteo na veliku, sivu zgradu, u kojoj je nekada bio CK, a sada je tamo ultramoderni TV Pink. Jedino je moj dragi, na sadizam uvek spremni, ružičasti Pink, bio spreman da sasluša moje jade. Primili su me u kancelariju u kojoj sedi glavni muzički urednik, a to je jedna fina gospođa, koja je do pre par godina radila na istoj televiziji kao najavljačica folk spotova. Sada se udala za vlasnika te TV kuće, te je postala urednicom. To je baš lepo.

Naime, ona je jedina imala strpljenja da me sasluša, a znajući koliko je dugo ona u tim vodama, bio je to sasvim siguran znak da je uspeh na pomolu. Mi smo se baš lepo raspričali i, uopšte, meni je bilo jako fino. Posebno oni momenti kada su upadale zbunjene i neispavane mega-zvezde srpske turbo-folk scene. Bio sam tako ponosan što sedim u njihovom društvu i što me smatraju za svog da sam poželeo da sve to potraje još 100 godina.

Recimo, došla je Ruška, koja je veoma spontana i neposredna osoba i baš smo se lepo dogovarali, kad eto ti one balkanske proročice, sa svojim grubim glasom i muškim pokretima, te sam se uplašio i ćutao sve vreme. Posle je upao onaj feminizirani imitator koji nam je ispričao najnovije tračeve iz sveta estrade, te smo se svi od srca nasmejali.

Srećan do neba, pomislih, ovo je dobro da bolje ne može biti. Samo neka traje. Ali ova priča nema srećan kraj.

Boris 001

Četvrt milenija subotičke gimnazije (XV.)

piše: Mr. Josip Ivanović

(nastavak iz prošlog broja)

Uspostavom nove komunističke vlasti u Jugoslaviji uslijedila je sveobuhvatna školska reforma tako da je, između ostalog, od školske 1950/51. osnovna škola postala osmorazredna a gimnazija četvororazredna. Iste godine spojene su muška i ženska gimnazija na srpskohrvatskom nastavnom jeziku u višu mješovitu gimnaziju, a potpuna mješovita gimnazija s mađarskim nastavnim jezikom reformirana je također u višu gimnaziju. Međutim, u Subotici sprovođenje ove reforme nije bilo jednostavno jer osnovne škole nisu bile u stanju primiti tako veliki broj djece, koji je do tada bio u gimnaziji - i pored toga što je te iste godine zgrada ženske gimnazije ustupljena osnovnom obrazovanju (to je današnja osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“). Intenzivno se pristupilo gradnji većeg broja osnovnih škola u Subotici i njenoj bližoj okolini. Zbog svega toga 1950/51. i 1951/52. školske godine i u srpskohrvatskoj i u mađarskoj gimnaziji su još bili smješteni viši razredi osnovne škole (od IV. do VIII.). U mađarskoj gimnaziji su i narednih godina bili svi razredi od I. do VIII., sve do njenog pripajanja gimnaziji na srpskohrvatskom nastavnom jeziku 1955. godine, a u srpskohrvatskoj gimnaziji su od 1952. do 1959. bili smješteni razredi od V. do VIII.

Kao što je već napomenuto, 1955. spajaju se gimnazije sa srpskohrvatskim i mađarskim nastavnim jezikom u jedinstvenu Višu mješovitu gimnaziju koja je imala odjeljenja i na srpskohrvatskom i na mađarskom nastavnom jeziku, a bila je smještena u dotadašnjoj zgradi muške gimnazije.

Nakon smrti Moše Pijade, na komemorativnoj sjednici

Ponovno u Subotici nastupa vrijeme intenzivne ekspanzije ne samo srednjeg već višeg i visokog obrazovanja.

Odlukom Skupštine APV otvorena je 1960. u Subotici Viša građevinska škola s dva odjela: odjel za građevinarstvo i odjel za niskogradnju.⁹⁴

Iste godine je otvoren također odlukom Skupštine APV, Ekonomski fakultet u

pitomaca - dječjačko sjemenište. Ova gimnazija je bila smještena u zgradi iza katedrale, a odgojni zavod je bio smješten u novoj za tu svrhu izgrađenoj zgradi u dvorištu biskupskog doma. Ova gimnazija je sve vrijeme radila po nastavnom planu i programu za klasične gimnazije, a nije prestajala s radom ni u godinama kada su gimnazije ukinute poznatom školskom reformom pod idejnim vodstvom Stipe Šuvara.⁹⁷

Nesretnim slučajem 1967. izgorjela je gimnazijska dvorana za tjelesni odgoj. Pošto su prikupljena sredstva 1970. godine na istom mjestu je sagrađena nova, nešto veća dvorana.⁹⁸

Od 1959., pa do njenog ukidanja bila je četvororazredna a broj učenika se kretao između 600 i 1000. Gimnazija je imala dva smjera: prirodno matematički i društveno jezički.⁹⁹

Odlukom Skupštine APV u Subotici se ponovno proširuje mreža školskih institucija. Naime, 1968. osnovana je Viša pedagoška škola s tri odsjeka: odsjek srpskohrvatskog mađarskog jezika kao materinskog jezika, odsjek fizike i kemije, te odsjek matematike.¹⁰⁰

Nakon umirovljenja dugogodišnjeg gimnazijskog ravnatelja Zene Zakarije 1968. privremeno je od 1. do 30. rujna iste godine vršio ovu dužnost mr. Josip Buljovčić, da bi od listopada preuzeo dužnost posljednji predreformski ravnatelj Aladár Ströbl.

(nastavit će se)

1957. godine, donijeta je odluka da se subotička gimnazija nazove njegovim imenom. Pod naslovom Gimnazija „Moša Pijade“ u Subotici, ova škola je radila do kraja svoga postojanja 1977.

Prvi direktor jedinstvene gimnazije bio je Zeno Zakarija. Njega je naslijedio 1968. godine Aladár Ströbl, koji je na toj funkciji bio sve do prestanka postojanja gimnazije školske 1977/78., kada maturira posljednja generacija maturanata.⁹³

Subotici sa tri smjera: industrijski, agroekonomski i smjer unutarnje i vanjske trgovine.⁹⁵

Također odlukom Skupštine APV otvorena je u Subotici 1962. i Viša tehnička škola.⁹⁶

Subotica je 1962. godine dobila još jednu gimnaziju. Naime, blagopokojni biskup msgr. Matiša Zvekanović osnovao je Biskupijsku klasičnu gimnaziju „Paulinum“, uz koju je bio i odgovarajući odgojni zavod za pripremanje svećeničkih

- 93 - Matične knjige za školske: 1950/51, 1951/52, 1952/53, 1953/54. i 1954/55. godine (i za srpskohrvatsku i za mađarsku gimnaziju) i matična knjiga za jedinstvenu gimnaziju za školsku 1956/57. godinu, navedeno u izvorima pod brojem 15.
- 94 - Ova škola je ukinuta 28. veljače 1985. godine budući da je još 1974. godine, također odlukom Skupštine SAPV, otvoren u Subotici Građevinski fakultet, koji radi sve do danas a organizaciono pripada Univerzitetu u Novom Sadu. Podaci uzeti iz arhiva VTŠ.
- 95 - Ovaj fakultet radi sve do danas, a pripada također Univerzitetu u Novom Sadu, s tim da mu se unutarnja organizacija stalno posuvremenjuje u skladu sa zahtjevima vremena u kojem živimo. Podaci uzeti iz arhiva Ekonomskog fakulteta u Subotici.
- 96 - Škola je imala dva odsjeka: elektrotehnički (energetski) i strojarški (proizvodno-pripremni smjer). Kasnije su sa zahtjevima vremena osnivani i drugi smjerovi. Podaci uzeti iz arhiva VTŠ u Subotici.
- 97 - Podaci uzeti iz arhiva Biskupijske klasične gimnazije „Paulinum“ u Subotici.
- 98 - Izvještaj za školsku 1969/70. godinu, navedeno u izvorima pod brojem 114.
- 99 - Izvještaji od školske 1960/61. do 1975/76. godine, navedeno u izvorima pod brojevima od 105 do 120.
- 100 - Ova je škola radila sve do svog ukidanja 1977/78. školske godine a nastava se u njoj kao i u ostalim školama izvodila na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku. Podaci su uzeti iz arhiva Pedagoške akademije u Subotici.

Iz sportske prošlosti Subotice

NAČAJNI SPORTSKI DOGAĐAJI U POVIJESTI (I.)

ALAPRAJZA

BÁCS-VÁRMEGYEI

LÓTENYÉSZTŐ TÁRSASÁGNAK

ÉS

JELENTÉS

ANNAK

MUNKÁLÓDÁSÁRÓL.

Naslovna stranica
pravila društva
odgajivača konja bačke
županije

1750. – Barun Sándor Vojnics na svom imanju na pustari Zobnatica blizu Subotice posjeduje ergelu konja. Bavi se uzgojem konja koji se mogu koristiti za jahanje, lov i utrkivanje.

1806. – U subotičkoj latinskoj školi život daka bio je reguliran strogim pravilima. Nastojalo se da slobodno vrijeme daka bude ispunjeno nekim aktivnostima. Radnim danima svoje slobodno vrijeme provodili su pod nadzorom jednog od mladih nastavnika u rekreativnim igrama. Zimi – grudvanjem, sanjkanjem, točiljanjem po ledu, a ljeti – utrkivanjem, hrvanjem i čitavim nizom igara.

1825. – Osnovana je škola za jahanje, gdje se ovoj vještini obučava mladež imućnih obitelji kao i mladi intelektualci.

1841. – Osnovano je konjičko društvo „Szabadkai Lóverseny Társaság“ („Subotičko društvo za konjske utrke“), koje je iste godine organiziralo i prve konjske utrke u gradu. Utrke su organizirane svake naredne godine (sem 1845.) sve do izbijanja mađarske revolucije 1848., kada prestaje svaka aktivnost.

1843. – Uz franjevački samostan postojala je utkrivena kuglana u kojoj se ovaj sport mogao upražnjavati ne samo danju, već i u večernjim satima uz svjetlost lampi, te zimi, budući da se prostorija zagrijavala sa željeznom peći.

1846. – Osnovano je „Bács-vármegyei Lótenyésztő Társaság“ („Društvo odgajivača konja Bačke županije“).

– 14. i 15. svibnja održane su velike županijske konjske utrke na livadi u Šandoru, između mjesta slobodnog kraljevskog grada Subotice. Organizator je novoosnovano „Društvo odgajivača konja Bačke županije“.

– Na Paliću su 16. svibnja održane prve konjičke utrke, na prostoru sjevernog dijela današnjeg velikog parka. Organizator utrke je „Subotičko društvo za konjske utrke“. (U tim utrkama obnovljen je rad Društva nakon jednogodišnje stanke (1845.). Društvo je zovu prigodu izradilo i tiskalo natjecateljska pravila.

1847. – „Bács-vármegyei Lótenyésztő társaság“ reorganizira se i mijenja ime u „Bácsi Lóverseny Társaság“ („Bačko društvo za konjske utrke“). U Šandoru 19. i 20. svibnja organizira u velike konjske utrke i izložbu ždrijebadi uz privlačne i vrijedne nagrade. Društvo je tiskalo natjecateljsku knjižicu koja je obuhvaćala pravila i propozicije.

(nastavit će se)

Ante Zomborčević

HIPOKRAT (I.)

Otac medicine

Hipokrat je rođen 460. a umro 377. godine prije naše ere na grčkom otoku Kosu. O liječništvu je govorio da je to „umjetnost, a ne samo puka vještina, koja se može naučiti i uvježbati“. Pripadao je kasti svećenika – vidara, koji su djelovali širom Grčke u hramovima Eskulapa, antičkog boga liječništva, pa su sebe nazivali „eskulapijadi-“.

Znanje su prenosili naslijedom, s oca na sina. Hramovi su bili okruženi liječilištima i podizani na mjestima pod četiri uvjeta: da imaju ljekovite izvore, uravnoteženu klimu, izlošeni istočnom vjetru i da se skladno uklapaju u okoliš – pejsaž. Vjerovali su u ljekovitost čiste vode, zdrave ishrane i okoliša.

Svećenici-vidari, prije Hipokrata davali su samo prognoze, ali ne i dijagnoze. Upotrebljavali su razne dijete, mineralne vode, sredstva za čišćenje, puštali krv i oko 260 raznog ljekovitog bilja. Izvjesnu ulogu imala je i astrologija, koja je došla u Grčku iz Babilona i Egipta. Vjerovali su da raspored zvijezda i godišnji kozmički ciklus izazivaju razne bolesti. Danas vjeruju Indijanci, kao i Kinezi. Vjerovali su i u snove, a sanjati zmiju bio je dobar znak, jer je zmija bila Eskulapov znak, koji i danas vidimo na ulazima ljekarni.

Snagom svoje genijalnosti, u dotadašnju medicinu, pojavio se Hipokrat. Srušio je skoro sva stara vjerovanja i uveo nov način razmišljanja. Prvi na svijetu počeo je gledati na medicinu, osim kao umjetnost, kao i na prirodnu znanost koja se temelji na iskustvu, promatranju i provjeri. Od njega potječe i prva podjela na dijetetiku (način življenja i ishrane), farmaciju (liječnici) i kirurgiju (fizički zahvati na tijelu pacijenta). Kod pacijenta prvo bi ispitivao simptome i pokušao ih protumačiti. Tada revolucionarno, uveo je da se pacijent mora promatrati, svakodnevno kontrolirati temperaturu, bilo, kao i redovni pregled izmeta i urina. Iako u to vrijeme bez pomagala (termometar, sat i laboratorij), Hipokratu je sve to omogućio njegov talent i intuicija. Uvježbanim vrhovima prstiju, mogao je s lakoćom odlučiti o povišenoj – visokoj temperaturi, o brzini bila, a po boji i mirisu izmeta i urina odlučivao je o mnogim zaraznim bolestima.

(nastavit će se)

JAD

tippopp
System

Postanite prijatelj Interneta!

Predstavite svoju firmu svetu!

Izradujemo www prezentacije i držimo ih na Svetskoj mreži

Kompletna ponuda internet servisa

Subotičko čvorište je kod nas

Naučite koristiti Internet i Vi

Kurs traje 16 časova

Sve INFORMACIJE možete dobiti u našem Informativno-prodajnom centru

BRAĆE JUGOVIĆA 5

Radno vreme: 9 – 19 sati

555-765

E-mail: admin@tippnet.co.yu

Home Page: www.tippnet.co.yu

Numizmatika

Novac država južnoslavenskih naroda u srednjem vijeku

U srednjem vijeku, na prostorima bivše Jugoslavije, pored srpske države, novac su kovali i drugi narodi, države i gradovi.

Bosanski vladari kovali su novce uglavnom od srebra, rjeđe bakarne, a postoji i jedna vrsta zlatnog novca – jedini do sad poznati zlatnik u srednjovjeknoj numizmatiki s ovih prostora. Izdavanje novca počeo je krajem XIII. stoljeća Stjepan I. Kotromanić. Najveći broj novca iskovan je pod Tvrtkom I., raznih tipova i različitih vrijednosti – dinari, poludinari, dupli dinari i bakarni groševi.

Svakako najzanimljiviji bosanski novac je zlatnik koji je po većini autora otkovan za vrijeme vladavine Stjepana II. Tomaševića. S jedne njegove strane je lav okrenut u lijevo i natpis: MONETA AUREA REGIS STEPHANI, a s druge strane je bosanski kraljevski grb i natpis: GLORIA TIBI DEUS SPES NOSTRA. Primjerak je unikat.

Primorski gradovi Split, Zadar, Šibenik, Hvar, Kotor i drugi, izdavali su novac duže ili kraće vrijeme. Najdulje je novac kovala Dubrovačka Republika: počela je kovanjem između 1284. i 1294., a novac je izdavan sve do njene propasti, početkom XIX. stoljeća. U srednjem vijeku kovani su bakarni novci (minca) i srebrni groševi. Dubrovački groševi su uglavnom imali sljedeći izgled: s jedne strane se nalazila figura svetog Vlaha, zaštitnika Dubrovnika, a s druge Isus Krist u mandroli.

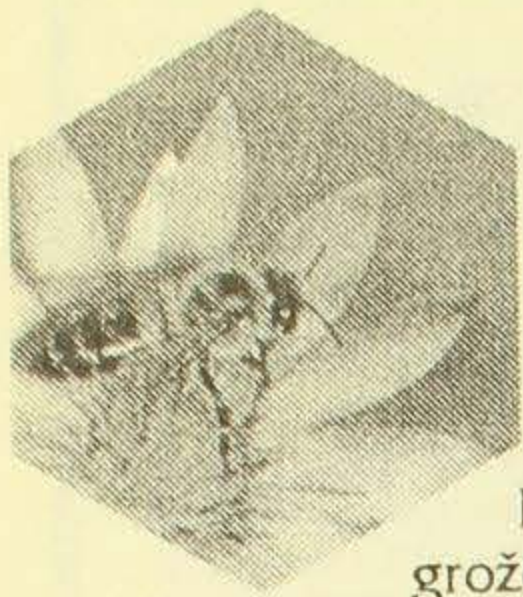
Hrvatska i Dalmacija nisu imale samostalnu kovanju, ali su bile zastupljene na pojedinim austrijskim i mađarskim novcima svojim grbovima i nazivima. Međutim, vjerojatno još za vrijeme hercega Andrije (1196. – 1204.) kuje se jedna vrsta autonomnog novca za teritorij sjeverne Hrvatske, poznata pod imenom slavonski banovci.

Sve do prestanka kovanja, 1364., tip ovog novca ostao je nepromijenjen. Na aversu se nalazila kuna u trku i natpis: MONETA REGIS P/er/ SCLAVONIA ili MINETA DUCIS P/er/ SCLAVONIA. Na reversu je bio dvostruki križ i polumjesec sa zvijezdom (kao i kuna, to je bio grbovni znak Slavonije). Ispod križa nalaze se dvije glave s krunama čije značenje još nije rastumačeno, i znači bana, kralja ili kovnice. Ponekad su kovane i polovica banovca (obol), a vrlo rijetko bagatni (1/12 banovaca).

U Sloveniji su novac izdavali pripadnici stranih plemićkih obitelji, a kovnice su postojale u Ljubljani, Kostanjevici, Ptuj, itd.

Ante Zomborčević

Nektar

Nektar je slatka tečnost koju luče nektarske žljezde koje se najčešće nalaze u cvjetovima, rijetko i na drugim dijelovima biljke. Pčele nektar prerađuju u med.

Nektar predstavlja vodeni rastvor trščanog, groždanog i voćnog šećera. U njemu ima još i dekstrina, manita, melicitoze, bjelančevinastih, bojjenih, mineralnih i aromatičnih tvari. Sastav nektara nije isti u različitim biljkama. Odnos različitih vrsta šećera je također različit. Primjerice, nektar divljeg kestena sadrži pretežno trščani šećer (65-75%), a nektar uljane repice samo groždani i voćni. Ustanovljeno je da nektarske žljezde u tek rascvjetanih cvjetova luče više trščani šećer, a kasnije njegov udio postaje sve manji. Ukoliko u nektaru neke biljke ima više groždanog šećera, utoliko će med brže kristalizirati. Takav je med od uljane repice, suncokreta, slačice i četinarskog medljikovca. Bagremov nektar sadrži veliku količinu voćnog šećera i zbog toga ovaj med dugo ostaje u tečnom stanju.

Količina vode u nektaru je veoma kolebljiva. Ako voda iz cvata ne može isparavati, količina šećera može spasti na 1%, i obrnuto, pri jakoj suši nektar u cvatovima može se preobratiti u kristaliće.

Koncentracija šećera u nektaru veoma je promjenljiva i u visokom stupnju ovisi od vanjskih uvjeta – temperature, zračne i zemljine vlažnosti, vjetera i drugih faktora. Koncentracija se mijenja i tijekom dana pod utjecajem unutarnjih procesa koji se odigravaju u biljkama i stanja cvijeta. Pčele najradije skupljaju nektar koji sadrži oko 50% šećera. Jako razrijeđen ili previše gust nektar skupljaju nerado, jer im i jedan i drugi smanjuju njihovu produktivnost. Za skupljanje jako razrijeđenog prinudene su utrošiti mnogo vremena i truda za prenošenje u košnicu, a nakon toga za isparavanje izlišne vode. Gust nektar pčele teško i sporo usisavaju. Nektar koji sadrži manje od 5% šećera pčele ne skupljaju.

Uloga nektra je da privlači insekte koji pomažu oprašivanje cvijetova. Utvrđeno je da nektar ima baktericidno –bakteriostatična svojstva, i, zahvaljujući tome, najnježniji dijelovi biljke – rasplodni organi zaštićeni su od infekcija.

Ante Zomborčević

AFORIZMI

- Kukavice su uvijek bile galantne – poklanjaju jaja na sve strane.
- Kad završe s jajima – nastavljaju farbati NAROD.
- Zbog kajgane – mnogi pilići nisu uspjeli u životu.
- Dogovorili su se – razbili su JAJCE.

DAJ

Maksima Gorkog 26
Toth-optika
 SUBOTICA
 Telefon: 551-045

RADNO VREME:
 Radnim danom 9.30-12.00
 16.30-19.00
 Subotom 9.00-12.00

Prepisivanje očnih pomagala i davanje saveta za korišćenje istih, svakim radnim danom od 17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:
 -10% popusta kod gotovinskog plaćanja
 -plaćanje u više rata
 -mogućnost žiralnog plaćanja

E ELEKTRO-MIX
 SUBOTICA

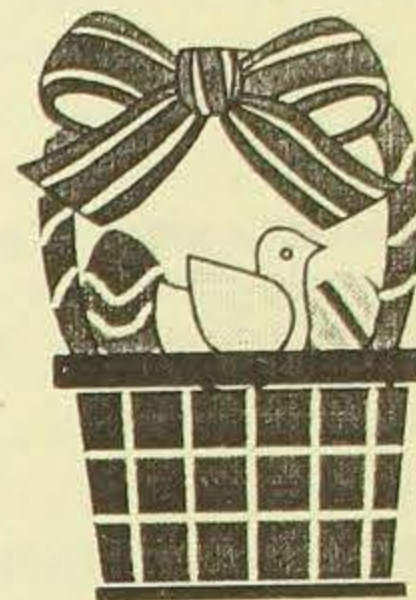
INSTALACIJE
 EL. UREĐAJI
 APARATI ZA
 DOMACINSTVO

Tel: 024 / 35-174
 Sonja Marinković 31

PLAST PRINT

ŠTAMPARIJA
 Preradovićeva 6

SRETAN USKRS!

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

- Subotica, Karađorđev put 2
 ☎ 55-44-33 (danonoćno)
- Bajmok, JNA 3
 (u cvečari „Mariška“)
 ☎ 762-024 (danonoćno)
- Palić, Jo Lajoša 18
 (u cvečari „Orhideja“)
 ☎ 752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7
 ☎ 792-202 (danonoćno)

Svemir 13

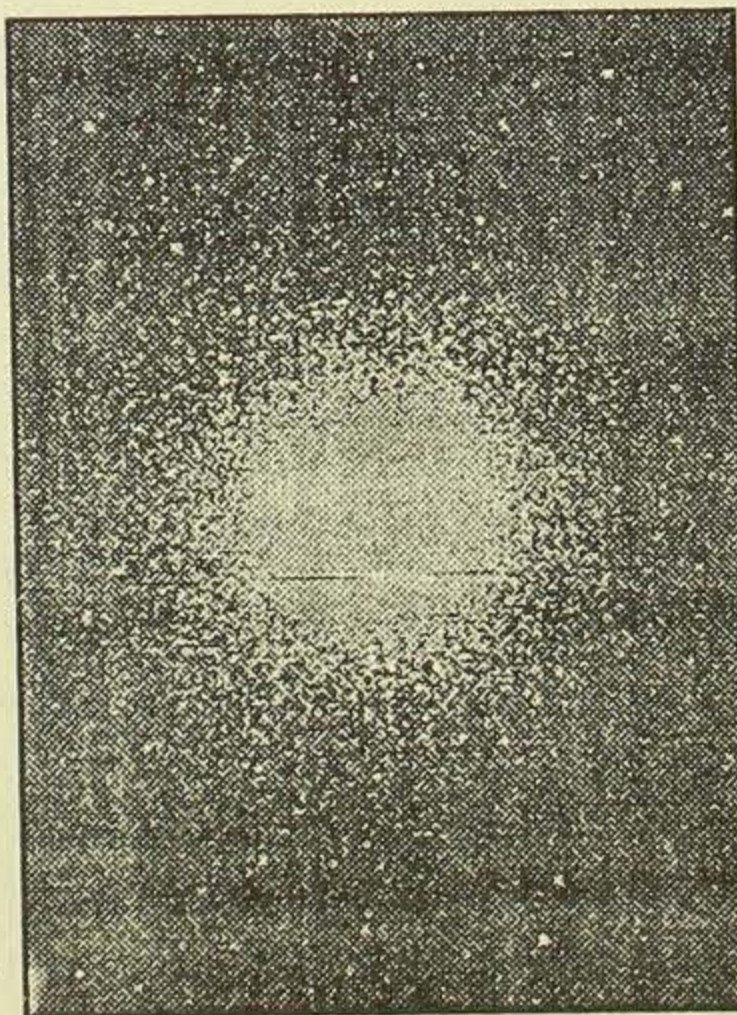
Galaksije

Na sjevernoj hemisferi golim okom možemo vidjeti samo andromedinu maglinu. Apsolutni sjaj ovih zvjezdanih sustava je različit i ovisi od veličine galaksije i zvijezda koje je grade. Supergigantskim galaksijama apsolutni sjaj prelazi vrijednost – 19,0. NGC 4874 i NGC 4889 u skupu Berenikina kosa iznosi i -22,0. Strukturu naše galaksije čine i pojedini tipovi zvijezda i difuzne magline u vidu pod-sistema kao i vrući giganti, supergiganti, dogoperiodične cefeide, nove, super-nove, rasijani skupovi, vodikovi oblaci... zvjezdano naselje I. tipa kao i u ostalim spiralnim galaksijama, pa i u nepravilnim galaksijama.

Zvjezdano naselje II. tipa grade crveni patuljci i giganti, kratkoperiodične cefeide i kuglasti skupovi okupljeni u jedrima spiralnih galaksija. Ovo zvjezdano naselje čine i eliptične kao i nepravilne galaksije podtipa I. i II. Zvjezdana razlika u sastavu galaksija bolje se uočava pri snimanju na kolor film, pomoću vakuumske kamere sa smrznutim ugljičnim dioksidom. Spiralne galaksije ističu se svojim plavim kracima i žučkasto-crvenim jedrima. Spektar pojedine galaksije sastavljen je iz velikog broja pojedinih zvjezdanih spektra koji se

slivaju u jedan. Ovisno od vrste zvijezda, koje grade jednu galaksiju, i njen spektar se razlikuje od drugih galaksija. Spektri spiralnih galaksija mogu se porediti sa spektrima zvijezda ranijih spektralnih tipova. Kod eliptičnih galaksija je suprotno.

Teorijski svaki zvjezdani sustav koji ne rotira treba da završi u vidu sfere. Zbog slabog sjaja i međusobno velikih udaljenosti teško se s početka mogla dokazati vrtnja galaksija. S vremenom, usljed njihove spljoštenosti i sumnje da posjeduju vrstu rotacija oko osa koje su normalne na njihove ravni simetrija svojih sustava, kao i dokazi početkom našega vijeka američkog astronoma Slayfera. Po njima, pukotina spektrografa postavljena (snimka) duž velike i vidljive ose elipse neke galaksije (spektralne linije su nagnute pod izvjesnim kutom čine Doplerov efekt...) nastao je između ostalog i rotacijom neke galaksije. Spektralne linije su prave i nisu iskrivljene u krivu liniju, ovo se više odnosi na samo njeno jedro zbog jačeg sjaja nego na čitavu galaksiju. Uz to, one nam kazuju kako su njene kutne brzine, pojedinih dijelova, srazmjerne s rastojanjem od centra. Periodi rotacija (više jedra) nekih galaksija iznose od 3 do 400 milijuna godina. Vrući giganti, supergiganti i vodikovi oblaci u oblastima izvan jedra galaksija (napose u spiralnim) daju uvid na brzinu kojom one rotiraju. Ove se oblasti izgleda uvijaju ka jezgri, a ne odvijaju ka vani galaksija.

Kuglasti zvjezdani skup M 13 u sazviježdu Herkul

(nastavit će se)

Lazar Francišković

Komšija (V.)

Komšijanje u usamljenim salašima (I.)

Usamljeni salaši su napravljeni na nasliđenom il kupljenom većem komadu zemlje, većinom su imovina veći gazda, stručniji ljudi, koji su imali stotinjak pa i dobrim više lanaca (1.) zemlje. Taki salaši su napravljeni onako kako će najbolje odgovoriti zamisli gazdovanja na veliko: da je na gredi, okrenit na jug, što bliže litnjem putu (2.) i da iz njega najlakše i sa što manje idišta može radit zemlju. Salaš („velik salaš“), je napravljen na najzgodnijem mjestu, malo dalje je košara i volarica, a napose je svinjak bio bliže od salaša, da se što manje osti smrad. Taki veliki salaši su imali i malu kuću (3.) i po digdi zgradu di je spavala pogodna ženska čeljad: sluškinja(e) il po koja nadničarka (4.). Zgrade su bile na okupu i tako napravljene da se između njih što manje šeta tokom rada. Jedina i velika, ako je, pridnost usamljenog salaša je da mu komšija nije mogo niučem smetat – živio je usamljen – slobodno.

U vrlo dobro sam upamtio salašarsko komšijanje; ditiinstvo sam prvo kod dida u usamljenom i u ušorenom salašu, di sam upoznao dobre strane i mane takog načina života. U svim salašima jednu od najvećih briga predstavljala odranjivanje pileža i josaga – odranjivanje su toliko koliko njim rodi rane za nji. U odranjivanje spada i da životinje puštaju napolje, sa poteškoćom kako ji u avliji i na ledini držat na oku, da ne prave štetu. U ušorenim salašima ograda je pomoćni, a često i jedini čuvar, životinja na ledini. Usamljeni salaši su većinom bez ograde u njem se pilež slobodno kreće, pitili su da pravi malko štete oko salaša, al je josag na ledini ko god moro čuvat, a da usput mož štogod uradit u čuvanju su mu pomagali pulini (5.). Marvu su zakolenčili (6.), konje sapeli (7.), tako su ograničili kretanje i olakšali čuvanje. Dobri pulini su vridili

ko i čeljade, samo što „nisu znali divanit“. Rad ti odlika usamljen salaš se nije mogo zamislit brez nekoliko pulina. Veće gazde i arendaši (8.) su odranjivali tušta pileža i josaga, jel su posli žita od njeve prodaje salašari održavali život i uvećavali blagostanje. Zdravo davno su naši preci skontali (9.) da je od ratarski proizvoda unosno prodat samo višak žita, a sve drugo što rodi: ječam, zob, kuruze, ditelnu, muvariku, sino... triba unovčit kroz živinu i josag. Tamo di je tušta josaga i di se radilo na veliko (10.) ukućani nisu mogli sami izać na kraj poslu, morali su pogodit (11.) sluškinju, svinjara, govedara, kočijaša – čak po nekoliko nji – već prema površini zemlje koju su obrađivali.

Alojzije Stantić

MANJE POZNATI RIČI:

- (1.) lanac (zemlje) – mira za površinu – 7.200 metara četvornih
- (2.) litnji put – zemljani kolski put
- (3.) mala kuća – obaško napravljena zgrada za dnevni boravak, sa ovećom sobom, kujnom i „pod odžakom“
- (4.) nadničarke su pogadali za veće poslove: čupanje perja od gusaka, mazanje (krečenje) zgrada i sl.
- (5.) pulin – rasa kera, spada med najpametnije kerove, nezamenljiv čuvar josaga
- (6.) zakolenčit – svezat kravi glavu na kratko za pridnju nogu: mož da pase, pije vodu iz alova ako digne nogu; ne mož da pase niske grane sa drva; sporo se kreće
- (7.) sapet – metnute gvozdene karike na pridnje noge iznad kopita. Karike su povezane kratkim lancem, konj mož samo da skakuće
- (8.) arendaš – u najam obrađuje tuđu zemlju, često i stoji na gazdinom salašu, a plaća mu hasniranje u naturi i dilom u novcu. Gazda plaća porciju (porez)
- (9.) skontat – smislit
- (10.) kad se štogod tušta radi, koliko mogućnost dozvoljava. Nuz svoju zemlju radi još i tušta arende; goji (tovi) tušta ranjenika...
- (11.) pogodit – ode: unajmit, zaposlit

DUŽIJANCA '98

Blagoslov žita u Starom Žedniku

Već po ustaljenom običaju početak žetvenih svečanosti „Dužijanca '98“ i ove godine će početi blagoslovom mladog žita (polja), 25. travnja, na blagdan Sv. Marka Evandeliste, zaštitnika ratara i žitnih polja, u Starom Žedniku gdje će se ove godine održati najmasovnija i najzanimljivija priredba – takmičenje risara.

Jedno od naslijeđa naših predaka je običaj da se na blagdan Sv. Marka, 25. travnja, obavi nakon zajedničke svečane svete mise i blagoslov mladog žita – polja. U procesiji su posjetili jednu od obližnjih polja zasijanim pšenicom, na kojem je objavljen blagoslov. Usput, dok je procesija išla prema odabranom polju, vjernici su izmolili blagoslov sv. Linije svih svetih. Na njivi je svećenik obred blagoslova obavio čitanjem iz četiri Evandelja, po jedno od svakog evandeliste. Kod svakog čitanja svećenik se okrenio na drugu stranu svijeta, čime je blagoslov podijelio svim poljima zasijanim pšenicom.

Ove godine će se svečana sveta misa održati u crkvi Sv. Marka u Starom Žedniku, s početkom u 10 sati. Nakon svete mise vjernici će u procesiji posjetiti njive zasijane pšenicom, vlasništvo nasljednika pokojnog Stipana Duića – Hauzera i Nikole Vukovića, uz saobraćajnicu E. Lisno slavlje će predvoditi mjesni župnik vlč. Antun Moš.

Za Starožedničane ovaj blagdan je od posebite važnosti, jer je 25. travnja proštenje mjesne crkve, blagoslovene evandelisti sv. Marku, a to je ujedno i dan sela – Mjesne zajednice, pa je i to jedan od razloga okupljanja i sudjelovanja u ovom lijepom vjerskom obredu, koji je i nama toliko važan koliko je bio i našim precima.

Alojzije Stantić

**SRETAN
USKRS!**

NUDIMO:

AgriS

Subotica

- sredstva za zaštitu bilja
- semensku robu
- ručni poljoprivredni alat
- WAP perači i usisivači

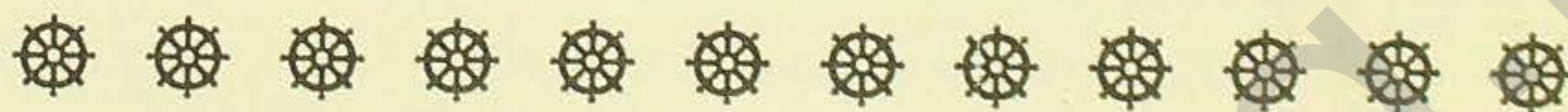
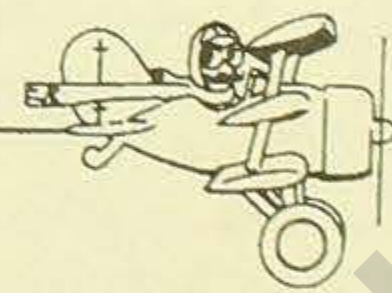
STRUČNI SAVETI

Petefi Šandora 9, Tel./fax: (024) 556-228

Gemini - commerce

SUBOTICA, Lenjinov park 1/II, ☎ 551-093, 552-087

KANCELARIJSKI MATERIJAL I PRIBOR

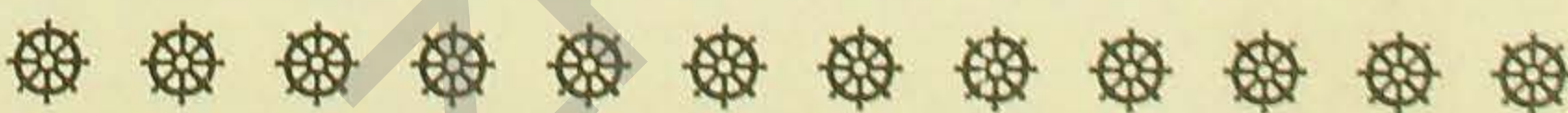
„GLOBUS“

ŠTAMPARIJA BRZE USLUGE

24000 SUBOTICA, Otmara Majera 10

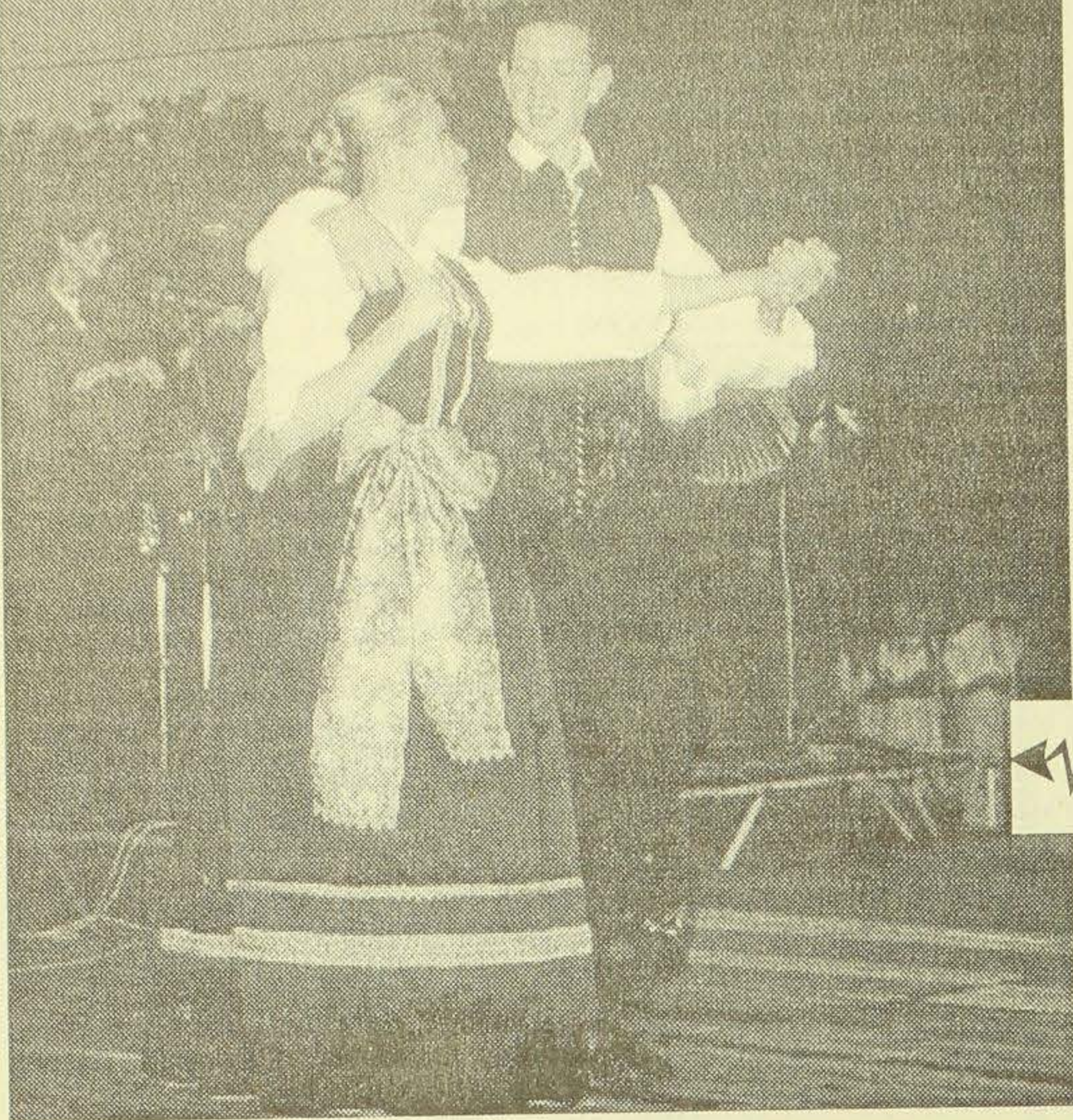
Tel./fax: (024) 551-202, 553-142

**SVIM ČITAOCIMA ŽELI
SRETAN USKRS!**

Bunjevačke NOVINE

Godina 1 • broj 1 i 2 • 2. april 1998 god. • Cijna: 5 din

Iz starog tiska

Svaka stvar ima svoje lice i naličje

LICE

Porezni Ured
Paličko jezero
Subotički Podsavez
Bunjevačka jezera
Bačka
Naše Slovo
Ulozi osiguranja protiv leda

Bunjevačke novine
Vukić Franjo

NALIČJE

Bure bez dna
Rezervoar gradskih kanal
Segedinčev životni prostor
Podkožni čir
Krava muzara
Pomoz Bog čaršijo na sve
Novac za sprovađanje
izbora
Uzorak bez vridnosti
Majer Moric

(„Bunjevačko žackalo“, 5. travnja 1940)

Ustupljeni prostor za promidžbu KONAČNO NOVINE ZA PRAVE HRVATE

Ovim putem i na ovaj način puštamo javnosti obavijest da s netom pojavila novina gornjeg naslova, koja ima pridjev kao naše „Žackalo“ ali je sasvim drugog usmjerenja. Možete naravno, za razliku od nekih drugih, nabaviti na gotovo svakom kiosku po „cini“ od pet devalviranih dinara.

Kutak sluđenih

Koja će strana u Vladi prevagnuti?

Čudnom, međutim & premda prirodnom, rekli bi cinici Hrvati naravnom, stapanju nečega lijevog i nečega desnog, a glede obljublivanja nevinih fotelja Vlade, a gle bez čuda iz motiva novca, slave & časti, dakle o toj mističnoj simbiozi lijevoga i desnoga, a, u, i oko, samoga središta ili izvora vladanja, veliki se mozgovi u maloj nam ispaloj državi utrkuju u odgovorima na pitanje – dokle će ovaj, pretpostavlja se, umjetni spoj trajati, te koja će strana prevagnuti. Na temelju našega generalnoga nastojanja da u ovoj rubrici otvaramo prostor za najvažnije stvari, a poradi toga da dadnemo neki skromni, budući da je manjinski, prilog općem dobru, i mi se u to pomalo sramežljivo uključujemo. Pomalo neoriginalni, smatramo da je samo pitanje pogrešno u startu. Jer, sluđeni, kako i priliči pućanima, ćemo konstatirati da netko tko je Višnji na zlatnim Ljestvama moći to itekako dobro kontrolirati. To jest Netko to od gore vi(=o)di sve. Ali & međutim ne zna se, pogubno, kamo!

Igranka za Uskrs

U velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ u nedjelju **12. travnja** bit će održana već tradicionalna Uskrsna igranka i druženje s početkom u **20 sati**. Goste će zabavljati i za igranku svirati ansambl „Kerski biseri“.
Ulaz je dobrovoljni prilog.

Da

Ako javno štujete demokratičnost, pogotovu kada se u travnju opredjeljujete između **ne** i **da**, dobro je prethodno shvatiti što vas na kraju balade čeka. Je li odvojeno **ne** i **da**, ovdje ipak znači samo jedno – da on neda. Pa neda.

Bunjevačka narodna pripovijetka
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Na drugim gledaš, na sebi čekaš

Svit ne kaže badava, to je baš tako: na drugim gledaš, na sebi čekaš. Bačo se nije sitio na vrime umrit, pa sinovi navalili da već jedared ide iz velikog salaša. Ajak, neće on u mali salaš, neće u budžak dok njemu para ide na njegov nos.

– Moja matora bi se privrćala u grobu kad bi čula da sam napuštio naše gnjizdo.

Kad neće lipim, dica će njega ružnim – izbaciće ga. Jedno jutro poranili, izvukli baču iz kreveta, pa nek se vaća praga i brave, al divana više nema. Kako su se tezmali dovukli ga do ambetuša. On onda sklopio ruke:

– Dico, nemojte me dalje, ni ja mog baču nisam dalje vuko.

Kazivao: Ivan Sudarević, Subotica, rođen 1909.

ZET I PENDŽERI

SIDI ZET U ZAPEČKU I SLUŠA ŽENU I BABU. BABA ĆE PRVA:

– SLUŠAJ, ZETE. AKO OMA NE OTVORIŠ PENDŽER, JA ĆU SE UGUŠITI!

A ŽENA ĆE:

– AKO OTVORIŠ, JA ĆU SE SMRZNITI!

– TA NEĆU OTVORIT DOK SE MATORA NE UGUŠI... AL POSLI OM ŠIROM SVE PENDŽERE – MISLI ZET U SEBI I ĆUTI.

BABA I TROVANJE

DOVO ŠIME BABU KOD DOKTORA.

– SLUŠAJTE. OVO ZDRAVO IZGLEDA NA TROVANJE – DOKTOR ĆE

BABA SE PRISTRAVILA, PA ĆE:

– TA, OD ČEGA BI!?

A ZET ĀPI:

– TA, DOBRO JE. OD ČEGA JE DA JE, NEMOJTE SAD NAZLABA GOSN DOKTORA.